

STUDIA CULTURAЕ ISLAMICAE NO. 17

SOMALI FOLKTALES (1)
— TEXTS IN SOMALI [1] —

Aki'o NAKANO

INSTITUTE FOR THE STUDY OF LANGUAGES
AND CULTURES OF ASIA AND AFRICA

SOMALI FOLKTALES (1)

— TEXTS IN SOMALI [1] —

Aki'o NAKANO

PREFACE

Institute for the Study of Languages
and Cultures of Asia and Africa
Tokyo University of Foreign Studies
4-chome Nishigahara
Kita-ku, Tokyo 114.
Japan

This is a part of results of my study-tour to the Northern and Eastern Africa between July 1980 and March, 1981, as a member of the project titled Comparative Survey on Islamic Societies and their Cultural Change, financed by the Japanese Ministry of Education, which also bears the cost of this publication.

I wish to express my hearty gratitude to Somali Academy for Sciences, Litteratu Litterature and Arts and its senior staff, especially Dr. Deeqa Jaamac Jibril and Mr. Axmad Xartan Xange, who granted me every facility to do research work in Xamar, Somalia. Without their help and encouragement, this report never could have been completed.

I am deeply obliged to our friends and the elder, Mr. Caaqib Cabdullaahi Jaamac, Muuse Saxar and Xuseen Ibrahim who narrated to me so nice tales, and above all I am grateful to Mr. Cabduraxmaan Cumar Warsame for his help in compiling the texts and his minute and exact explanation for difficult word.

My gratitude also goes to Dr. Yaasiin Cismaan Keenadiid and Ms. Saciida Maxamed Axmad and other members of Somali Academy who gave me valuable advices and information for the study of Somali culture.

Finally, but not lastly, I wish to say "Mahadsanid" to all of my Somali friends who treated me kindly and taught me Somali Language and answered my elementary questions on their culture.

March, 1982 in Tokyo

Aki'o NAKANO

© Copyright 1982 by Institute for the Study of
Languages and Cultures of Asia and Africa

Printed by
Hakuei Printing Co., Ltd.
Tokyo

INTRODUCTORY

Throughout all the texts, the official orthography of Somali Languags is used, without noting the tone nor showing the distinctive feature found in the vowels, i.e. sharp/flat.

Every utterance is written as it is recorded, so in some cases, same particle appears as independent form and enclitic form. And also many forms have 'full form' and 'abbreviated form' at the same time.

The dialectal variations are noted as they are recorded, and the phonemic differentiation between /r/ (Mr Warsame and Ibrahiim's Mudugh dialect) and /dh/ (Mr. Jaamac and Saxar's North-western dialect) is retained in the texts.

Rough sketch of the phonetic value of some letters are as follows ;

c = [χ] ; pharyngal, fricative, voiced

dh = [ɖ] ; dental retroflex, pharyngalised, voiced

j = [ɟ] ; alveolar, affricate, voiceless

kh = [χ] ; uvular, fricative, voiceless

q = [q~χ] ; uvular, stop, voiceless ; sometimes varies to fricative, voiced between voiced sounds.

sh = [ʃ] ; palato-alveolar, fricative, voiceless

x = [χ] ; pharyngal, fricative, voiceless

' = [?] ; glottal, stop, voiceless

TALES OF ANIMALS

1. Qayb Libaax / Lion's Share.....1
2. Qolof Diin / Turtle's Shell 1
3. Boqasho Libaax / Visit of a Lion....2
4. Dacawo iyo Tuke / Fox and Crow.....2
5. Sheeko Dhurwaa / Story of a Hyena....3
6. Dayo Faarax iyo Dibindaabyadeed
/ Dayo Farah (=Fox), a Bully.....5

TALES OF HUMAN-BEING

1. Arraweelo iyo Oday Beeqay
/ Arraweelo and Oday Beekay.....8
2. Cigaal Shiidaad / Igal Shidad.[1]....8
3. Cigaal Shiidaad / Igal Shidad [2]...10
4. Dhegdeer / Ogress with a Long Ear..11
5. Saddex Maan-laawe / Three Fools....12
6. Oday Biiqay iyo Lo'
/ Oday Biikay and Cattle.....13
7. Cali iyo Madaxkuti / Ali and a Bear.15
8. Khiyaamo / a Tricky Man.....15
9. Mujjir iyo Waraabe /
/ Muchiir and a Hyena.....16
10. Dhegaxtuur / Degahtuur.....17
11. Habari waa Shaydaan
/ Woman is Satan.....17

LONG STORIES

1. Miskiin Qoryeysan Jirey
/ a Poor Woodcutter.....19
2. Geedi Khayaano / Tricky Geedi.....23
3. Cali Calfaale
/ Ali in Worn-out Cloths.....29

RELIGIOUS AND HAGUIOGRAPHICAL TALES

1. Danoonul Misri / Dannonul Misri...42
2. Nin Xeer Ahaa / Man Seeking Wisdom.43
3. Boqor iyo Gabadhaas
/ A King and His Daughter.....46
4. Nebi Suleymaan iyo Canqa
/ Prophet Solomon and Anka.....51

TALES OF ANIMALS

1. Qayb Libaax

Waa baa waxaa jirtey in dugaagga oo dhan ay disheen neef xoolo ah. Markaas ayay is-ugu soo urureen si ay u qaybsadaan. Waxaa dhacday, libaaxii oo baqor u ah xayawaanka ayaa wuxuu yiri,
"Dhurwaayow, inoo qaybi neefka."
Dhurwaagii ayaa neefka hilbihiisi kala baray.
"Bar, ayuu yiri, libaaxow qaado. Barka kalana dugaagga intiisa kale sii."
Libaaxii ayaa qaybtaas ka xanaaqay, dhurwaagii buu dharbaaxo xun ku dhuftay.
Markaas ayaa dhurwaagi xanuunsaday oo ka tegey.

Libaaxii haddana wuxuu qaybtii u dhiibey dawoco. Dawoco neefkii hilbihiisi oo dhan qayb ahaan, waxay u siisay libaaxa. Markaas ayaa libaaxii inta qoslay, wuxuu yiri,

"Dawocooy, yaa ku baray qaybtaan cadaalad ah?"
Waxay tiri, "Waxaa i bartay dhaban dhurwaa dharbaaxadii ku dhacday."

(Cabdurraxmaan Cumar Warsame)

2. Qolof Diin

Waxaa la yiri diinka markii hore ma lahayn qolofta adag oo ku daboolan. Jirkiisu wuxuu ahaa baruur aan jiir lahayn.

Habeenkii dambe ayaa dugaaggii oo dhammi tashaday. Waxay go'aansadeen in koodi ugu soo horreeyaa subaxdii uu diinka cuno. Isla habeennimadii ayaa dawaco diinkii u timid.

"Diinow, waxaan guddoonsanney in kaayagii kuugu soo hor-maraa subixii ku cuno.
Marka, sidee yeelaysaa?" ayey dawacadii ku tiri.

Wuxuu ku yiri, "Meesha la iiga tashanayey Ilaahay ma joogey?"

"Maya", ayey tiri.

" Go'aankiinu ma suurto geli karo." ayey tiri.

Dawacadii way ka tagtay diinkii. Meel u dhow ayay ugu dhuumatay, si aan dugaag kale subaxdii uga soo hor-mariin. Subaxdii ayey dawacadii ku soo jarmaadday diinkii. Waxay u timid diinkii oo baruurtiisii qolof weyn oon ilkaha dugaaggu karin ay ku daboolan tahay. Taasi waxay inoo caddaynaysaa in go'aanka noole meel mari karin haddaan Eebbe aqbalin.

(Cabdurraxmaan Cumar Warsame)

3. Booqasho Libaax

Waxaa la yiri libaaxa oo ah boqorka xayawaan debebedeekaa ayaa jirraday. Markaa ayaa xayawaankii oo dhammi waxay u soo aadeen booqasho. Wuxuu libaaxu khaadimkiisii ka cadsaday in xayawaanka mid-mid loogu soo daayo. Markaas ayaa waxaa dhacday in xayawaankii mid-mid ugu galeen libaaxii. Libaaxu kii u yimaadaba cunaa.

Dawacadii ayaa u dambeysey liiskii u soo shiray in ay soo booqdaan libaaxa. Dawacadii waxay diiddey inay gasho gurigii libaaxa. Khaadimkii ayaa weydiiyey oo yiri, "Dawocoy, maxaad u soo booqan weydey libaaxa?"

Dawacadii waxay tiri, "Libaaxa dadkii u galay raakooda wax u galaya mooyee, wax 1 ka soo noqonayaa ma jiraan. Sidaas daraadeed haddii aan gurigiisa galo, anna soo noqon maayo."

Sidaas ayey dawacadii uga noqotay libaaxa gurigiisi, halkaas ayeyna uga nabad gashay cuniddii libaaxa.

(Cabdurraxmaan Cumar Warsame)

4. Dacawo iyo Tuke

Geed la yidhaa magaciisa 'Jugni' oo gadhoodh ah oo adkaaday ayaa waxaa la saaray geed dheer guradii. Markaasaa la yidhi,

"Berri aroorta wax alla, xayawaanka wixii u soo dheereeyaa, wax duula iyo wax dhul socda iyo wax bog ku socda iyo wax baaboco ku socda waxaa lagu casumey. Jugnigaas oo daawo ah oo koodii qaataa aanu cudur ku dhacayn waa dambe, miduu u dhinto mooyee."

Xayawaankoo dhan baa la ogeysiyyo, "Doonta!" baa la yidhi. Aroortii baa xayawaan waliba meeshiisa ka raadsaday. Waxaa u duullimaad badiyey tuke. Shimbirta tukaha la yidhaaho yaa u dheereeyey. Jugnigii oo geed saaran ayuu qaatay, geed kale oo dheer buu la koray.

1 xayawaankii soo gurmadey oo tartanka ahaa ayaa ogaahey inuu tuke ka badiyey oo uu bahalkii haysto. Wax la duullimaad dheerina ma jiro tukaha. Xayawaankii kale kale oo dhammi wayska noqoday. Dacawo ayaa geedka hoostiisii ku hadhay.

Kolkii intii kale oo dhammi ka tagtay, ayey kor u eegtoo tukihii la hadashay, "Tukow, ninka tukaha la yidhaah ma adigaa?" "Haa", buu yidhi. "Anigu dadka lamaba soo tartaminoo, wixii meeshan loo tartamayey umaba iman. Waxaan u imid, warkaagaan maqlayoo, tuke ninka la yidhaah, bal aad aragtid uun

baan meesha u imid."

Bay tidhi, "Marka araggaagii haddaan dhawray, aad buu ii farax geliyoo, waad midab qurxoon tahay, oo waan la fajacay saad u eg tahay. Wuxaase ii hadhay codkaaga inaad i maqashiisid."

Geedkii uu boobayna afkuu ku hayaa. Ammaantii ay ammaantay dawacadu ayuu geedkii oo dhanba la illoobey. Waa tan la yidhaaho : Doqoni ammaan aanay lahayn ayey u rixintaa. Kolkay ammaantay dawoco ee ay tidhi, "Waad quruxsan tehee, dhawaaqaagii baa ii hadhay", ayuu bahalkii afka uu ku hayeyba illoobey. Kolkaasuu dhawaaqaagii sii daayey. Dawaqa tukaha lagu yaqaan waad maqashiisan 1 tiihin ama waas aragteen 'qaaq-qaaq-qaaq' buu yidhi, intuu afka kala qaaday.

Bahalkii loo tartamayey ayaa afkiisa ka soo dhacay. Kolkaasay dawacadii qabsatoo way qaadatay. Kolkaasay tidhi, "Midabkaagii waan arkay, dhawaaqaagiina waan maqlay, muraadkaygiina gaadhaye, dee maca sallama!" inta geedkii iska qaadatay.

Dawoco wax la xeel ihi ma jiro. Sidii bay kula tagtay gadhoodhkiyadu, waayo aayar sidaa dhibka yar leh ee siyaasadda ah ayey bahalkii tukuhu afka ku hayey, ammaan uusan lahayn inta ku sii deysey, uun buu isna dee bahalkii sii daayey. Kolkuu ka soo dhacay, ayey qaadatay.

Waa kaasoo deedna xeeshaasay kaga qaadday. Sheekadaasina halkaasay ku dhantahay. (Caaqib Cabdullaahu Jaamac)

5. Sheeko Dhurwaa

Dhurwaa baa dhar soo xidhay maalin. Dharka xaaqiyadu qaataan ayuu soo qaatay. Isagoo dhar soo qaatay oo dad la moodo, ayuu fagaare dhan oo reero duleedkooda fadhiya u yimid.

"War, ninkaan dharka qaba sow dhurwaa maaha?" baa la yidhi.

"Miyuuna waraabihii ahayn?"

"Waa isagii!", baa la yidhi.

"Talow, maanta muxuu dharkaan u soo qaatay?!", baa la yidhi,

"Bal weynu weydiin."

Kolkaasuu yidhi, "Salaamu calaykum." "Calaykuma salaam", baa la yidhi.

1 Markaasaa la yidhi, "Oo inaad dhurwaa tahay, waannu ku aragnaa, ama waraabe eh. Dharka xajka maxaad u soo qaadatay?"

Markaasuu yidhi, "Miyaydan i maqal inaan xajka tegey? Oo aan sannadkii maanta ahoo soo xajiyey? Oon xoolo dad oo dambe ka dhaartay inaan cunin?"

"Waa hagaag, baa la yidhi, Adaa lagaaga cabsanayey xoolaha eh, haddii aad ka xajidey waa wanaag. Maxaanse kugu garanaa?"

"Waxaad igu garataan, weylaha yaryarka ah aan idin raaco." buu yidhi, "Dayrta barwaaqada ah oo dhan aan soo daajiyo, galabtiina aan soo hoyiyo. Markaa waxaad ila damacdeen ee kale, ee anigu aan ku noolaan lahaa, halka geedkaa ah ee debedda ah ii hoos dhiga, kolkaan weylaha soo hoyiyo."

"Allaylehe, waad heshay", baa la yidhi, "bal waannu ku ogaanaynaa inaad aamin tahay ood soo xajidey iyo in kale."

1 Waa la shiroo, hadalkii baa in badan la celceliyoo, waxaa la yidhi, "Bal horta ayaanta hore yaynaan ku hallaynine, dad heegana, isagoon arkaynin, oo sheedda ka ilaaliya aan dusha uga samayno. Hadduu aamminnimadaa ku soo hoyiyo, ayaan ayaanteed, waannu aamminaynaa oo wax walba waan u dhiibanaynaa. Hadduu wax uun ku takrifalose oo wixii aan ka filayne u sameeyo, dee waxba ku aammini mayno." "Waa yahay." baa la yidhi.

Rag dhallinyaro ahoo il dheeroo sheedda ka ilaaliya, oo kolba geed dheer intay fuulaan, kaynta uu ku ilaalinayo weylaha dul ahaan u fiiriya, ayaa loo yeelay. Barqankii kolba la maalo ee lo'du dareerto uun baa wax alla waxa weylo ah inta loo dhiibo, la yidhaa, "Waa kaase haddaba raac!"

2 Markaasaa kolkuu weylihii la ambabaxay, yaa dadkii loo yeelay, sheedda ka dhawrayeen. Geeda dhaadheer ayey fuuleen. Sheedda bay uun ka eegeen dhurwaagii inuu wax bi'iyey iyo in kale.

Wuu iska dhex fadhiistaa, dhurwaayaha kale ee soo horori lahaa uun buu ka celiyaa. Kolkaasuu soo hoyiyaa maalmihii hore.

"Malahaa run buuba sheegayaayoo, waa kan soo hoyiyey."

Kolkuu is dareentiray, ee ayaan ayaanteed sheedda laga eegayey ee isagoo wax bi'inaya la waayey, yaa waxaa la yidhi, "Kolka waan aamminaynaaye, aan weylaha isaga dhibanno." Intii hartayna waa loo dhibey. Kolkaasuu maalintii oo dhan duurka ku soo ilaaliyaa. Galabtii buu soo hoyiyaa. Kolkaa uun baa loo dhigaa wuxuu cuno raashin ama neefka la qasho calooshiisa iyo sambabka iyo waxyaalaha caynkaasa. Geedka uun baa loo hoos dhigaa, neefka bakhtio iyo wixii la mida ayaa loo tuuraa.

Wuxuu sidii ahaadaba, weylihii baa reerkii u cayilayoo, weligood iyo allahood si ayan u cayili jirin, ayey u cayileen, oo u waaweynaadeen.

3 Markii uu is dareentiray oo uu reerkii ka mid noqday. Ayaa maalin maalmaha ka mida reerkii safray. Kolkii ay safreen oo uu ogaaday wax alla wixii soo

raacdbyn lahaa inay safreen, ayuu weylihii la fogaadey. Kayn hore oo uu dhurwaayaha ku yaqiin ayuu geeyey. Kayn hore oo duud ah ayuu geeyey.

markaasuu dhurwaayadii kale oo dhan shirihey, "Waxaa oo hadiyad ah baan idin keenaye, idinka khayaano-xumaa, idin dishaye, dee waa inaad waxaas oo dhan, haddaba maanta u talisaan."

Wax alla wixii dhurwaa ahaa, yaa weylihii meeshii ugu yimid, markaasay cuneen.

Galabtii waqtigii uu keeni jirey baa la waayey weylihii. Kolkaasaa afar, shan dhallinyara ah yaa lagu yidhi, "Bal meeshii dhurwaagu weylaha ku raaci jiray soo hubiya!"

1 1 Kolkay horay u socdeen, ayey sharqan xagga hore ka maqleen. Dhurwaagii cayntiisii oo kuwa kale ka sokeeya oo weyl u sokaysa oo qayb loo siiyey cunaya yaa halkii loogu tegey.

"Dhurwaayow, waa adigii yidhi 'Waan xajiyey'-e maxaa saatan ku galoo aad maantay saan u yeeshay?!"

Intuu iska cararay, buu yidhi, "Kolka horaba nimaan warkay qabin, ayaa weylaha i raacsaday."

Kolkaasaa deedna la soo qayliyoo la yidhi, "Dhurwaagii wax alla wixii weyla ahaa dhurwaaya kaluu u geeyey, saasuuna yeelay."

* * * * *

Marka dhurwaada waxaa lagu yaqaan, wax alla waxa habar-dugaag oo kale 2 haddii la madqiqo, way carbismayaan, dhurwaaguse kolna carbismi maayo.

(Caaqib Cabdullaahu Jaamac)

6. Dayo Faarax iyo Dibindaabyadeed

'Dayo' waa magac kale oo loo yaqaan dacawada, dabindaabyana waa dhibaatooyinka ay la timaaddo.

Waxaa la yidhi habar-dugaag oo uu libaax u madax yahay baa geel wada lahaa oo geelaasi uu ka dhexeeyey. Libaax wuxuu ahaa boqor. Isagu geela ma raaci jirin. Waxaa geela raaci jirey maalinba laba ka mida habar-dugaagga kale.

Dayo Faarax amase dawoco waxay damacday inay geela keligood u harto oo ay habar-dugaag oo dhan layso. Waxay yeeshay maalinba mid ka mida habar-dugaagga kale ayey geel la raaci jirtey.

Maalin baa waxay wada raaceen goroyo. Dowoco waxay dooneysey siday goroyo 1 u khaarajin lahayd ama uga saari lahayd meesha. Markii geelii xeradii kala fogaadey, bay dacawadii gorayadii ku tidhi, "Goroyoy, ama geela la sii joog ama xabag inoo soo gur." Goroyo waxay tidhi, "Geela baan la sii joogayaa."

Dawoco waxay aadday duurka oo waxay doontay xabag. Xabagtii bay ka soo dheregtey oo xabag-cadaadeed soo hirqatay. Waxay gorayadii u keentay dhagax malaasan ooy dusha kaga soo dhoobdhooftay xabagtii. Goroyoo geelii la sii joogta bay u timid oo ku tidhi,

"Cun. Waa tan xabagtii aan raadiyeye."

Goroyo iyadoo si iimaan la u cunaysa bay degdeg u liqday dhagixii xabagtu marsanayd. Wuxuu isu taagey dhuunta oo hadal baa ka soo bixi waayey. Jawaab-teediina waxay noqotay markii loo yeedhaba, "gey".

Goroyo hadal deysey iyo Dayo baa soo wada carraabiyyey geelii. Waxay u keen-tay libaaxii oo sii joogay xeradii. Intay gorayadii uga soo hor-martay, libaaxii bay ku tidhi,

"Goroyo way kibirtey oo hadalba waa diiddey."

Libaaxii intuu soo boodey, buu yidhi, "Naayaa goroyo!"

Goroyoon hadal ku jirin, baa tidhi, "Giy."

Dhaw jeer markii uu wax su'aaley, ayse la hadli weydey, buu ku soo boodey oo qoorta kala jebiyey. Goroyadii halkaasay ku dhimatay.

Maalintii dambe waxaa wada raacay geelii dawoco iyo bakayle. Waxaa foolanaysey hal uu lahaa libaaxu. Wuxuu libaaxu kula soo dardaarmay bakayle iyo dawoco, haddii hashiisu ay dhasho nirig inaanay ka taaban, hadday dhsho awr ama qurbacna ay gashaan. Nasiib-wanaag hashii waxay dhashay nirig, dawocose kuma joogin dardaarkii libaaxa ee waxay doontay inay nirigtii cunto, bakaylana qoorta ugeliso. Bakaylay ku tidhi, "Waryaa bakayle, hashii libaaxu waa taa dhashay nirigta. Waan cunaynaa, hadhowtana waxaad ku tidhaahdaa, 'Hashaadii awr ama qurbac bay dhashay'." Bakayle, "Waxba kama qabo" buu yidhi, "ee adigu hayna sheegin."

Nirigtii libaaxa baa la qashay. Markii la dhergey, bay dawoco tidhi, "Waryaa bakayle, findhicilka iga gur, aan kaa guree."

Findhicilkii buu ka guray. waxay samaysay findhicilkii uu iyada ka guray bay iyana ilkaha ugu gurtay bakayle. Afkiisiiyoo dhan hilib bay ka sintay.

Kolkii lagu soo noqday xeradii geela, bay ka soo hor carartay bakaylihii oo ku tidhi libaaxii, "Libaaxow, hashaadii waxay dhashay nirig, waxaana cunay bakayle." Waxaa wax la su'aaley bakayle, waanuu dafiray. Dawoco waxay tidhi, "Haddaad been moodayso, bal afafkayaga eeg."

Intay afka kala qaadday oo tustay ilkeheedii oo aanu findhicil ku jirin. Bakayle markuu afkii kala taagey, ayaa waxaa la arkay hilibka buuxiyey ilkihiisii. Halkaas baana libaaxii ku diley oo ninkii bakayka ahaa ku socday. Kuwa kale oo badanna sidaas oo kale ayey siyaasad ugu khaarajisey.

Dawoco waxay damacday ugu dambaystii inay libaaxa laftiisii ka takhallusto oo geela keligeed u hadho. Kolkii ay ka soo jeesatey xayaankii kale oo dhan, ayaa maalintii dambe iyada iyo libaaxii xero geelii u ooteen.

Libaaxii wuxuu iska seexday kayn dhexdeed, dawacana geelii bay ooddai, ardaana waxay u samaysay iyada iyo libaaxii. Halkii libaaxu seexan lahaa ooy ugu talo gashay, waxay ka qodday bohol dheer, waxayna ku shidday dab dhamaca. Ninkii libaax hadhowto markii uu soo hoydey, gogol wanaagsan ooy dusha ka saartay godka afkiisii buu is yidhi ku seexo. Nasiib-darrose waa la go'day oo dabkii buu bartanka ugu dhacay, kolkaasuuna libaaxii ku dhintay, Dayo Faaraxna ugu hadhay geelii.

Sheekadii Dayo Faarax iyo dibindaabyadeed intaas bay ku dhammaatay.

1. Arraweelo iyo Oday Beeqay

Arraweelo waxay ahayd boqorad ku noolaan jirtay Soomaaliya wakhti aan la garaneyn. Arraweelo boqortooyadeed waxay ku dhisnayd inay ragga cadaadiso, dumarkana ka sarraysiiso. Arraweelo ragga way nabcayd, way dhufaani jirtey. Wuxuu la yidhi : waxa jirey nin la yidhaahdo 'Oday Beeqay', oo isagu ka nabad galay dhufaanista Arraweelo.

Oday Beeqay wuxuu ku jiray duurka oo kala talin jiray ragga ay Arraweelo dhufaantay. Arraweelo iyo Oday Beeqay marar badan bay is qabtaan. Ragga ay dhufaantay, bay u dirijirtay. Waxyaalo aanay samayn karin oo ku adag Oday Beeqay halxidhaalaha ay u dirto, buu u soo sheegi jiray nimankaas. Halqaas baano ku furi jirey halxidhaalaheedii.

Maalin maalmaha ka mid ah waxay u dirtay nimankii dhufaanna Arraweelo, inay u keenaan awr, awrkaas oo isagoon la rarin, kariiri ay ku raran tahay. Nimankii Oday Beeqay bay u tageen, wuxuu u sheegay in awrka ay gelgelin biyo ah geliyaan oo dhoobada marka uu ku geligelimasto dushiisa ay ku nabaan karirida.

(Xuseen Ibrahiim)

2. Cigaal Shiidaad [1]

Cigaal Shiidaad sheekadiisu aad bay u badan tahay. Nin walbase in gaara buu ka hayaa. Ninkii la weydiyaayee odayihiba, wax uun buu ka sheegin. Sheekadiisa dadkii Soomaaliya ee meel joogaba in uun bay ka maqleen. Sidaa daraaddeed ayaan xoogaa anna ka taabanayaa.

(1)

Cigaal Shiidaad wuxuu ahaa nin lagu tilmaamo inuu fulley ahaa. Markaa, haddaba, aad buu u naf jeclaa. Wax bir ah oo dhan, haddii agtiisa lagu hayo oo xaggiisa loo soo jeediyo, wuxuu odhan jirey, "Biri way booddaaye, birta naga duwa!"

Waxaa jirtey, maalin inuu masalle qaatay oo geed duleedka aqalkiisa ah salaad ku tukanayey. Isago salaaddii tukadey, yaa waxaro iyo baraar yaryarooda socdaa soo durduriyeen goor duhra. Waxarihi oo reerka xaggiisii u soo durdurinaya goortuu arkay, yuu isna inta masallihii la boodey, waxarihi dhex rooray. "Cigaal, maxaad waxaraha u dhex ordin?", baa la yidhi.

Kolkaasuu yidhi, "Waxay waxaruhu ka roorayaan, ayaan anna ka roorayaan."

(2)

Wuxuu lahaa ri' la odhan jirey 'Garo'. Garo wax buu siin jiroo way baratayoo, kol alla kolkay aragtaba, way soo eegi jirtoo wixii uu siin jirey, ayey uga baahnayd. Kolkiidambe ridii baa Cigaal cabsiyi ka qabatoo, wuxuu odhan jirey, "Garo, wayna na garan, wayna na gaadin." Soo-eegisteedii badnayd, ayuu ka shakiyey. Taasina way jirtey oo ridiisii buu ka cabsan jirey.

(3)

Waxaa jirtey maalin maalmaha ka mida in isaga iyo nin ay ilmo-adeer yihiin geel wada raaceen. Iyagoo geelii la jooga, ayuu libaax hal diley. Libaaxii buu inta hashii ka eryey kii kale, kor is-taagey. Cigaal wuxuu ka yaabay in ina-adeerki diro oo uu ku yidhaaho, "Reerkii u qaylo tag". Cigaal wuxuu is-yidhi, 'Haddaad kelidaa halkaa orocco oo ciddii aaddo, libaaxaa kaa soo dabo roorayee. Maxaad maanta yeeshaa?'

Ninkii libaaxa hasha ka dhiciyey, ayuu isa soo ag taagey. Wuxuu ku yidhi, "Dhaaxaad i tidhi, waa fulaye, agtaada iga day! Haddaad ka dhaqaaqdana, waan ka dhaqaaqin, haddaad ka dhaqaaqi weydana, agtaada uun baan joogin." Halkaa wuxuu uga afeef dhiganayaa inaan la odhan "hasha hahalka ka sii celi" ama "reerkii u qaylo tag". Wuxuu weli ka baqaysa in isaga iyo libaaxu meel cidla'ah iska helaan. Maalintaasina maalin bay ahayd.

(4)

Waxaa jirtey oo ay sheegeen in reerkii uu Cigaal joogey col ku soo duuley, horaana loogu sii sheegoo, waxaa la yidhi, "Reerka col baa ku soo dhaw." Raggii dagaalka gelayeyna wuu ka baxay reerka. Cigaal baa goor dambe toosayoo, waxaa lagu yidhi, "Col baa ina soo haya. Haddaad baxdana, sheedduu kaa arkin."

Markaasuu naagtisiisii wuxuu ku yidhi, "Intaad meel i seexiso sidii meydkii oo kale, iigu dul ooy, oo waxaa tidhaahaa, 'Cigaal Shiidaadow, col hortii jabayey, jabayey!'"

Markaasay intay wax ku deddey, ka dul oodey oo tidhi, "Alla waa meyd! Waa Cigaal Shiidaadow, col hortii jabayey!" Mid colkii ka mida ayaan deedna yidhi, "Naa, waamu go'ay meydku?"

Markaasuu Cigaal wuxuu ka yaabay inay wax kale tidhaaho. Isagii baa is-hayn kari waayoo, yidhi, "Naa, 'darraad buu go'ay' dheh, 'dorraad'!" Waa ninkii meydnimada loogu dul ooyayey. Taasina wax jirey bay ahayd.

Cigaal Shiidaad xaajooyin caykaas ah ayey ku sheegeen. Markaa sheekadiisa inahaa yaryar ayaan ka hayaa, wixii aan soo xusuustana waa keeni doonaa.

(Caaqib Cabdullaahu Jaamac)

3. Cigaal Shiidaad [2]

Cigaal Shiidaad wuxuu ku caanbaxay fulaynimo. Dadkuna qofka baqda, waxay ku yidhaahdaan : waa Cigaal Shiidaad. Cigaal Shiidaad wuxuu leeyahay sheekoojin gaagaaban oo badan oo bandhigaya fulaynimadiis.

(1)

Maalin maalmaha ka mid ah wuxuu ku soo baxay adhi meel daaqaya. Wuxuu ku arkay ri'uu leeyahay oo ka soo luntay adhigiisii. Ridii Cigaal way garatay oo way ku soo dhaqaqday. Cigaal ridii wuu ka baqday oo wuxuu mooday inay wax yeelanayso. Waran uu sitay, buu wadnaha kaga dhuftay oo yidhi, "Garo way i garanaysaa, waana i gaadaysaa."

(2)

Waxay ahayd colaad. Cigaal wuxuu arkay niman ay col yihiin oo raadinaya oo guriga ku soo socda. Naagtisiisii buu ku yidhi, "Caws igu duub." Waanay ku duubtay, waxaanu u sheegay inay nimanka u sheegto in Cigaal maqan yahay.

Nimankii markay yimaadeen gurigii, waxay naagtii weydiyeen Cigaal. Intii aanay jawaabin oo hadalkii ay soo waddo, buu Cigaal soo boodey isagoo leh, "Naa, shaluu go'ay dheh."

(3)

Sidaynu horay u sheegnay wuxuu ku caan baxay fulaynimo. Waxaa la yidhi beri buu raacay geel. Geela waxaa ku jirtey hal uu lahaa aadna uu u jeclaa oo la odhan jiray 'Goray'. Cigaal Shiidaad isagoo geelii la jooga, baa libaax soo weeraray. Wuxuu libaaxii diley hasiisii Goray. Cigaal wuu arkayey markii Goray libaaxu cunay, kamase dhicin ee waa ka baqay oo waa cabsaday. 2 Geelii intii hartay buu soo carraabiyey, waxaanu keenay gurigii. Cidna uma sheegin in hashiisii Goray libaax cunay.

Cawaysinkii markay ahayd, baa geelii la maalay oo hashii u horreysey loo soo godley. Cigaal, illeen waa ogaa siday wax u dhceene, nin kale hashiisii buu yidhi, "Hebelow, aan maalo hashaada, adiguna waxaad maashaa hashayda Goray."

Goray waxaa lagu yiqiin caana-badni, ninkiina muran kama keenin taladii Cigaal. Cigaal wuxuu dhamay caanihii hasha ninka kale. Goortay gaadhey in Goray la soo godlo, baa xeeradii laga waayey. Dabadeedna Cigaal baa la weydiyey oo waxaa la yidhi, "Hashii Goray meeday?" Cigaal ma hadlin. Nin kale baa yidhi,

"Wallee, maanta waxaan maqlayey, markuu geela soo carraabinayey, isagoo ku heesaya in Goray libaax cunay, waxaanu lahaa : Wixii Goray cunay waa arkayoo waa il weynaa, dameer le'-ekaa, kase daba weyn." Halkaas baa lagu gartay in hashii Goray maqan tahay oo bahal cunay.

Cigaal baa dabada laga kexeyey oo waxaa la yidhi, "Waar, na tus halkii hasha bahalku ku cunay." Cigaal nimankii wuu raacay, waxaanu geeyey raqdii Goray. Meeshii baa lagu shitay dab oo libaaxii lagu dabay. Goor ay ahayd habeen-badhkii, baa libaaxii yimid, nimankii oo u dhumanaya. Cigaal lama toosin ee isagoo halkiisii hurda baa libaaxii la dilay. Wixaana lugta loogu xidhay libaaxii oo bakhtiya Cigaal, waana laga tegey.

Cigaal goor dambe ayuu hambaabirey, waxaana ku toosay libaaxa dul fadiya ee afka kala qaaday, oo uu markaa moodeyo inuu nool yahay. Cigaal naxdin baa Ilaahey u keenay oo waa uu kala qallalay. Orodkuu soo qaaday, wuxuu soo goostay lugtii libaaxa, oo uu la soo jibaaxay aydii. Isagooy dhidhid iyo dhacaan ka dhammaadeen, buu isa soo dul taagey xaaskiisii oo adhigii lisaysa subaxnimadii. Waxay ku tidhi, "Waadh, qurunka xaggaa noogala baydh!" Wuxuuse yidhi, "Ma xangee-yadaan soo jiidhay bay xaadh mooddey?"

(Muuse Saxar)

4. Dhegheer

Waxay ku noolayd, baa yidhi, meel la yidhaahdo 'Boholaha Xergagan'. Waa tii mar ku heestay : Hoh iyo boholaha Xargagan Qof xiimahayey xidhaan. Bal naagtaa badhida daya! Bal wiilkay sidato daya. Bal balaq-balaqdeeda daya.

Dhegheer waxaa la joogtey, baa la yidhi gabar ay dhashay. Gabadheedu hilib-ka dadka may cunin jirin, weyna nebcayd hooyadeed.

Maalin maalmaha ka mida waxaa u yimid gabadhi laba carruura oo ambad ah. Gabadhi Dhegheer dhashay waxay doontay inay ka qariso hooyadeed carruurta u timid.

1 Markii fiidkii la soo seexday, bay Dhegheer dhiig urisay oo wax dareentay. Waxay weydiisey gabadheedii in hilib dad u urayo oo meelahaad dadka dhaw yihiin. Gabadheedii waxay ku tidhi, "Waxba kama jiraan."

Gabadha ina-Dhegheer ahi khadyaan bay ka joogtay hooyadeed, waxaanay ku rajo weynayd inay khaarajiso mar uun ooy si uun u disho. Markay seexato Dhegheer, dhegteeda dheer ayaa seexan jirtey oo laalaabmi jirtey.

Markay soo jeedana dhegtu, waa taagnan jirtey. Dhegdeer waxay ku dhimatay, iyadu hurda markay carruurtii - gabadheedii iyo kuwii martida ahayd - sabarad dabaysan ay ka geliyeen. Halqaasay ku dhimatay.

Waxay gabdhiihi ku heeseen : Dhegdeer dhimato, dhulkii nabad.

(Muuse Saxar)

5. Saddex Maan-laawe

Waxaa jirtay nin ayaa wuxuu dhalay gabar aad u qurux badan. Maalintii dambe yaa gabadhii waxaa soo doontay nin leh boqol geela iyo baqrabkood. Ninba geela lihi wuxuu Soomaalida dhexdeeda ka ahaa nin qani ah oo xoolo badan.

Markuu weydiistay gabadhii odaygii dhalay, yaa waxaa lagu xiray inuu baxsho boqolka halaad iyo baqrabkooda oo uu yarad ahaan u baxsho. Ninkii waa siistay boqolkii halaad iyo baqrabkoodii gabadhii oo isla markiiba waa guursaday. Ninkii wuxuu noqday sabool, maadaama uu iska bixiyey geelisii oo dhan. Wuxuu noqday ugaarsato xayawaan-debadeedka ugaarsada.

Goor sannado badan laga joogay waqtigaas uu guursaday, yaa odaygii soddoga¹ giis ahaa ku soo hoydey reerkii. Waxaa caado iyo dhaqan Soomaalida u ah inay martida sooraan, hadday ku soo hoyato. Taas ka sokow, odagu reerka xil buu ka mudnaayoo, waxay noqotay in la sooro oo sooryo fiican la siiyo, intuu joogo. Laakiin waxay ku sooraan reerku uma heli karin, waayo sabool aan xoolo lahayn oo ugaarsato ah bay ahaayeen. Waxaa mushkilo ku noqotay say u sooryeyn lahaayeen soddoga.

Gabadhii odagu dhalay oo ninka ugaarsatdaa u dhexday ayaa waxay baryo u aadday reer kale uu ugaarsato ahaa ooy deris ahaayeen. Waxay ninkii reerkaas ku tiri, "Aabbahay baa caawo ii jooga eh, wax aan ku sooro waa inaad i siisa." Wuxuu yiri oo ninkii shuruud uga dhigay, "Aan ku siiyee, waa inaan waxaan rabo adna aan kaa helaa."

Wuxuu rabey bey weydiisey. Waxay noqdeen oo ninkaas doonistiisii noqotay inuu rabo inuu gabadha la tunto oo uu kaga iibsado sooryadii ay weydiistey oo ah sagaaro uu isaga laftigiisu ugaarsi ahaan u soo dishey. "Waa yahaye, ina kici, aad hilbahana wax nagala cuntide, tumashada aynu mar kale ka dhiganee, hadda waa lay sugayaaye.", ayay gabadhii ku tiri ninkii ay u baryo timid.

Waxay ka soo qaadday sagaarkii, isna way soo kaxaysay si uu hilbaha ula cuno. Gurigii bay keentay. Waxay u tagtay ninkeedii iyo aabbeheed oo gole ku wada

sheekaysanaya. Ninkii ay sagaarada ka soo qaadday ayay labadoodii ku saddexaysay oo ku tiri, "Sii fadhiya, hilbahaan inoo soo karinayaaye."

Sagaarada hilibkeedii ayey goor caweysin dambe ah oo ay raggii gam'een u keentay iyadoo xero ku sidda. Waxay ku tiri, "Saddex Maan-laawe, kaca oo sare fadhiista!"

Nimankii waxay la yaabeen waxay erayadaas aflagaaddada ah ula jeeddo. Waxay ku yiraahdeen gabadhii, "Maxaad ula jeedaa Saddex Maan-laawe oo aad sheegeyso?"

Waxay tiri, "Saddex Maan-laawe baad tiiin. Aabbhay waa maan-laawe, waayo boqol halaad iyo baqrabkood ayaa layga dhiibey oo uu yarad ahaan u qaatay. Wixii nin-¹ kaygu xoolo ka laha isagaa qaatay. Inuu caawo sooryo u soo doonto reerkii uu cayreeyey, maan-laawennimo weeye. Ninkii i qabaa waa maan-laawe. Isagoo qani ah oo xoolo badan ayuu xoolihiisii oo dhan naag dhaafsatay oo is-cayreeyey, taasina waxay badday inuu naftiisii iyo noloshiisii iyo reerkiisiiba uu hanan waayo. Markaa is na waa maan-laawe."

Ninka kale oo ugaarsadaha ah ooy deriska ahaayeen, waxay tiri, "Isna waa maan-laawe, waayo gabar boqol halaad iyo barqabkood laga baxshay ayuu haweystey inuu hilib sagaaro uga sinaysto."

Markaa ayaa odaygii is-xusuustay. Boqolkii halaad iyo barqabkoodiiba reerkii buu u soo ceshey, waayo hadalkii gabadha ayaa wuxuu noqday mid saameeyey² odayga oo xusuusiyey khaladka uu galay. Odaygii markuu is garwaabsaday, ayuu soo celiyey xoolihi uu yaradka u qaatay Geelii buu u soo ceshey ninkii uu soddoga u ahaa.

Goortuu ninkii gacanta ku dhigay geelii ayuu ninkii kale oo ugaarsadaha ahaa oo sagaarka habeenkaas siiyey, soddon geela ugu abaal guday. Halqaasay labadii reer uga bexeen saboolnimadii.

(Cabdurraxmaan Cumar Warsame)

6. Oday Biqay iyo Lo'

Oday Biqay wuxuu ahaa nin abwaana. Lo'da uun buu taariikhdeeda aad u hayey. Lo'dii baa aad loo ammaanay. Dad baa waxay yidhaheen, "Lo'du geelay la mid tahay." Markaasuu yidhi, "Bal inay la mid tahay iyo in kale wax baan ku shirrabin."

Wuxuu yeelay afar qaalmood oo uguba ayuu geela raaciyyey. Wuxuu yidhi, "Afartaa qaalmood geela ku dhex haya. Intuu biyaha ka qadana, ha qadeen, kolkuu cabbana, ha cabbeen."

Geela uun baa lala arooriyaa, waagii geela la soo aroorinayo, inta geelu duurka jirana, geela uun bay dhex joogaan. Toddoba-jir, siddeed-jir, meelahaasay

noqdeen. Qaalmihii lo'da ahaa rimmay baa laga waayey oo way rimi waayeen. Kolkaasuu yidhi, "Qaalmihii ma rimeen?" --- "Maya." "Dibigii ma xammileen?" --- "Way xammileen." "Bal marka ii soo kexeeya", buu yidhi.

Qaalmihii baa loo keenay. Lo'dii buu ku dhix daray. Qaalmihii baa qadniinkii badnaa ee biyaha ka raystay oo lo'dii la ladaabtay. Isla markiiba qaalmihii baa rimay. Waa la waraabiyayoo togag barwaaqa ah yaa la daajiyayoo, kolkay sagaal-jir gaadheenba, abeer gaaxdow, baa la yidhiye, qaalmihii baa wada dhalay. Caanihii baa wax ka idleeya la waayey.

1 Kolkaasaa la yidhi, "Oday Biiqow, lo' ka warran."

"Lo' iska daa," buu yidhi, "xaalkeeda ogaadaye. Waaan biyo ii yeelin, lo'i iima yeelin. Lo' waxtarkeedu'waa inay biyo heshaa. Meel biya leh oo baad leh waa in iyada xaggeeda la mariyaa."

Saasuu waagaa u shirrabay. Waa kaloo abaari dhacday. Muxuu yeelay? -- Dadku waxay yidhaahdaan kolkay meel abaari ka dhacdo, "Waaan geynayaa meel aan weligeed la joogsan oo barwaaqa leh", oo way wadwadaan. Isagu nin abwaanuu ahaaye, digadeedii uun buu u daayey. Geedaha hoostooda iyo meelahaan uun buu uga xuluuleeyaa maalintii. War yarоо abqоо ah iyo wax buu u soo lulaa oo geedaha koruu u soo jaraa. Habeenkiina digada uun buu ku soo celiyaa iyo xeraday ku hoyan jirtey. Xeradaa uun buu ku soo oodaa.

2 Markaa lo'dii Oday Biiqay waxa kama dhimanin. Wax weydimo u dhintay ma jirin. Siduu xeeradeedii iyo digadeedii ugu hayey ee dadkii kalana xoolihii ka dhammaadeen, ayaa roobkii isagoon neefna ka dhiman u da'ay. Waxaa la yidhi, "Oday Biiqow, lo'dii immisa neef baa kaa dhintood weydimo u wadhay?" Marka maahmaah buu reeboo, wuxuu yidhi, "Maba wadhine, maxaan wadhaa." Macnaha wuxuu u jeedey : Haddaan wadwado, abaari ninkii u guurguura uun bay raacdaaye, way iga le'an lahayd. Maxaan u wadwadin way i soo baxdaye oo neefna igama dhiman."

3 Lo'da tajriibdeeda ayuu sidaa u yeelay. "Lo'da wanaageeda ka warra", baa la yidhoo, wuxuu yidhi, "Labana ha qaddo, laba ninna ha deeqdo." Wuxuu u jeedey : Yey neef weydo abarta wax yeesho noqonine, qaalin yar oo dhildhilan oo neef ah aan hilib badnayn ayrina ku dhalatay ha ahaato. Hadday fadhiistana, laba nin kor haw qaadi karto. Laba nin iyo ka badanna way deeqi kartaa. Lo'da maahmaahdanuu ka bixi. Labana ha qaddo labana ha deeqdo.

"Markaa bal lo'ka warran", baa la yidhi. "Anigu habeenkay seexan weydo, baa seexdaa", buu yidhi, "Habeenkay seexan weydo, waa habeenkee?", baa la yidhi.

"Waa habeenkay iyadoo soo dheregtaay oo maalintii giddi biyo iyo dhaaq ka soo dheregtaay, habeenkiina xerada roob ku helo, oo intay dhoogada kiciso, meel fadhiisato ay weydo, ee neefkii kaajaaba inuu meel biyo leh ku kaajayo aad mooddo oo meel ay fadhiisato inay weydo, sidaa uun isu dhix meeraysato."

"Anigu, habeenkay seexan weydo, baan seexdaa, maxaa yeelay kolkay hadhow subixii baxdaba biyay duleedka ka cabbi." buu yidhi. "Uguma kor boonayo xaggeed saaka u aroorisaa, habeenkaa baana anigu seexan waayaa." buu yidhi.

Maahmaahyo badan oo caynkaas ah buu lo'da ku dhejiyey. Markaa Oday Biiqay sheekadiisii lo'da uu la maray, way fara badnayd. Haatanse intaasaan ka hayaa.

(Caaqib Cabdullaahu Jaamac)

7. Cali iyo Madaxkuti

Beri baa waxa jiri jirey madaxkuti, madaxkutiduna waxay ahayd dad-qaad. Waxaa dhacday maalin maalmaha ka mid ah, in wiil Cali la odhan jirey ay hali haraatiday, dabadeedna ay addin ka jebisey. Wiilashii saaxibadii ahaa intay qaadi kari waayeen, bay dabadeedna higlo' ku laaleen. Hooyadii baa markaa too sheegay markii habeenkii geelu soo xerooday, in ninkii Cali jabay halina jibsey, higlo' dusheedna lagu laallay.

Madaxkutidu iyadu waxay ahayd bahal fiican oo sida dadka u hadla. Madaxkutidu waxay dhegeysansey markii Cali hooyadii too sheegayey in Cali jabay oo geed duushii lagu laallay, lana soo qaadi kari waaye. Madaxkutidii intay 1 dhaqaaqday oo addey meeshii Cali hooyadii loogu tilmaanayey, bay Cali hooyadii iska ka yaalyaashay, oo heeskan qaaday.

"Wax la yidhi Cali hal baa jabisay,
Muu gabanka ii keeno muu geela soo saaro.
Wax la yidhi Cali hal baa jabisay
Muu gabanka ii keeno, muu geela saaro"
"Hooyo, Caliyoow, hooyo Caliyoow."

(Xuseen Ibrahim)

8. Khiyaamo

Waxaa la yiri nin khiyaamo badan ayaa jiri jirey. Nin kale ayaa u yimid oo wuxuu yiri, "Waxaan doonayaa inaad i barto khiyaamada, sida dadka loo khiyaameeyo si'aan dadka u khiyaameeyo." Ninkii wuxuu yiri, "Aan khiyaamada ku baro eh, maxaad sinaysaa?" Wuxuu yiri, "Wax alla waxaad doonto baan ku siinaya." "Waxaan kaa doonayaa oo keliya," ayuu ku yiri,

"inaan hashaada sannad dhan maalo. Markaas ayaan khayaamada ku barayaaye."

Ninkii hashiisii buu u oggolaaday inuu hal sano maalo. Maalintii dambe oo sannadkii dhammaaday, ayaa ninkii u yimid ninkii khayaamoo laha. Wuxuu ku yiri, "Khayaamoolow, i bar khayaamada, haddaba hashaydi hal sanaad maalaysaye." Wuxuu yiri, "Waa hore ayaan khayaamada casharkii ugu horreeyey ku siiyey, waayo sow aniga hashaadii sannadka dhan maaleyey, anoo aan waxba ku barin?"

Sidaas ayaan ninkii uga tegey, khayaamoolihii isagu hal sano oo ka khasaartay hashiisa caaneheedi qaba.

(Cabdurraxmaan Cumar Warsame)

9. Mujiir iyo Waraabe

Waxaa dhacay dhurwaa baa maalin la soo eryey. Sidaas oo kaluu wax u soo bi'iyey. Nin Mujiir la odhan jirey ayuu aqalkiisa galuu magan galay. Mujiir baa waran qaatay. Kolkuu waran qaatay, ayuu, "Dhurwaagii aqalkayga magan galay, wax dili kara ma jiro", yidhi.

Kolkaasaa la yidhi, "Waxaad yeeshaa, dhurwaa kolna kuu abaalgudi maayee, naagu sii daa aannu dillee." "Iska raalli ahaada", buu yidhi, "wuu ii magan galaye." Waa laga tegey. Kolkaasuu habeenkii --- ninka Mujiir la yidhaahana nin hilib badan oo aad u cayillan buu ahaa --- Mujiir intuu gogol maqaara qaatay, ayuu aqalkiisii hor dhigtay, isagoo warankii iyo gaashaankii sita oo leh, "Dhurwaa baan ilaaalinayaa, yaan dadka kale u gelin oo diline."

Kolkaasuu wuxuu habeenkii oo dhan soo jeedaba, goor nuskii dambe ahayd ayuu yar seexdoo, geddi cad u jiifsaday. Mar alla markuu arkay dhurwaagii inuu ninkii Mujiir ahaa gam'ay, ayuu isma uu odhan : waa ninkii ku ilaaalinayeye. Intuu ku soo boodey, ayuu cunaha ku dhegaa wuu baqtiiistay, wuu cunay. Mujiir buu ka dhergey.

Salaaddii baa lagu soo kallahoo, waxaa la yidhi, "Bal ninkii Mujiir iyo dhurwaagii waxay isla yeeleen, aannu fiirinno."

Ninkii Mujiir ahaa oo dhurwaagii intuu cunay uu aqalkii ka soo baxay, oo dhurwaagii meel fog sii roorayo, ayaa la arkay. Dhurwaagii baa laga daba birmadoo mar dambe yaa meel fog lagu soo diley. Kolkaasuu nin intuu soo geeraaray, yidhi, "Ninkii waxaan abaal lahayn u abaal guda, sidii Mujiir uu dhurwaagu u galay, uun buu u gelin."

(Caaqib Cabdullaahu Jaamac)

10. Dthagaxtuur

Waxaa jiri jirey nin garyaqaan ah oo aad u hadal badan oo la yiraado maga magaciisa 'Dthagaxtuur'. Dthagaxtuur wuxuu lahaa geel tira badan. Geelii baa waxaa ka dhacay shutu tira badan. Markaa ayuu soo kacay, oo isaga iyo niman uu ku jiraa, ergo ahaan u soo aadeen shuftadii. Shuftadii geelii way u diitay, wuxuu u dacwoodey nin suldaan ahaan.

Suldaankii shuftadii iyo isagii buu iska hor keenay, geeliina buu ku hadal siiyey. Wuxuuse geelii u xukumay suldaanku shuftada nimankii ahaa. Dthagaxtuur cabbaar buu fakaray. Wuxuu sameeyo ayuu garan waaye. Wuxuu dadkii ka codsaday in isaga iyo suldaanka laysku kaliyeeyo si uu hadal faq ah ugu yiraahdo. Goortii laga kala dareeray, oo isaga iyo suldaankii laysku cidleeyey, ayuu toorreyyiisii galka ka jiitay. Suldaankii ayuu rubadda ka saaray.

Wuxuu ku yiri, "Suldaan, bal intay geeriysi kuu jirto, day! Bal inta guuli kuu jirto, day! Bal inta geelaygii kuu jiro, day! Geeriysi waxay kuu jirtaa, anoo middidaa aan rubaddakaaga hayo, horay kuugu shuba oo nafta kaa gooya. Guuli waxay kuu jirta, adigoo geelayga ii xukuma oo xaqayga i siiya. Geelaygiina waa kuu dhaw yahay."

Boqorkii intuu baxay, ayuu isugu yeeray misana raggii, shuftadii iyo nimankii kale oo ergada ahaa oo uu Dthagaxtuur u madaxda ahaa gartii buu ku laabtay oo mar labaad ayuu geelii wuxuu u xukumay Dthagaxtuur. Halkaa ayaan Dthagaxtuu geeliisii ku kaxaystay.

Taas waxaa ka baxday maahmaahda ah : hadal hadduu wax tarayo, Dthagaxtuur baa geeliisii ku dhacsan lahaa. Waxay kuu caddaynaysaa in marar ka qaarkood garta cad xaqaa u leedahay, aadan helin inaad gacan isticmaasho mooyee.

(Cabdurraxmaan Cumar Warsame)

11. Habari waa Shaydaan

Waa baa waxaa isu faanay habar, shaydaan iyo abeeso. Waxay isugu faaneen in midi ba kuwa kale ka awood. badan yahay oo mashaakilkuu aan la furfuri karin. Way soo kaceen waxay ku tashadeen in reer yabaqisu ama qayladiisu u baxay ay rogaan. Markaa kii u mashaakil badan ay isku tajaabiyaan.

Reerkii ayay soo aadeen. Markii reerkii loo soo dhawaa, baa wadaad addin takacay, waa addimey. Salaad buu addimey. Salaadda marka la addimayo, waxaa

lagu bilaabaa, "Acuudu billaahi mina Shaydaani rajiim." Waa shayaanka naartiisa.

Shaydaankii baa markaa cararay oo yiri, "Aniga waa layga naaray. Quraan baa laga akhriyayaa, marka ma tegi karo. Raalli baad iga ahaanaysaan."

Waxaa soo haray oo isa soo raacay habartii iyo abeesadii. Goortii loo soo dhawaa, reerkii ayaa waxaa ka yeertay lo' cideed. Lo'du abeesada wey jeceshahay, oo intay disho bay cuntaa. Waaba isku laysaa oo way ka jeceshahay naqa iyo waxa kale oo ay cunto. Markaa goortii lo'da qayladeedii ay maqashay, ayaa abeesadiina reerkii ka baqday. Waxaa soo haray habartii.

Habartii baa reerkii u timid. Reerkii wuxuu noqday reer aroos ah. Gabadhii arooska ahayd bay inta u timid, bay waxay tiri, "Naa maandhey, heedhe, aroos baad ba tahaye, wasakh badnidaa. Gabar aroosa waxaa lagu yaqiin inay soo qubaysato eh."

Waxaa dhacday markaa inay gabadhii kirli biyo ku shubatay oo ay damacday inay soo qubaysato. Way tagtay --- musql ma ay lahayn reer baadiyuuhu --- geed bay shishada kala martay..

Intay tagtay habartii bay misana, waxay u tagtay gabadha dumaashigeed oo reerka la degana oo labada qoys ay deris ahaayeen. Waxay tiri, "Dumaashidaa oo geedkaas ka shishayda, ayaa ku yeeraysa. Geedkii ay ku qubeysanaysey intay u tilmaantay. Ninkii, "Haddahay soo gaaro, ayey ku tiri", bay u raacisay.

Markaa ayaa waxaa dhacday inuu ninkii aaday gabadhii dumaashidiis ahayd, 2 intay orodday, bay waxay u tagtay ninkii naagta qabay. Waxay ku tiri, "War adiga iyo walaalkaa naagta ma wadaagtaan? Oo may idinka dhexaysaa?" "Maxaa dhacay?", buu yiri.

Waxay tiri, "Walaalkaa oo gabadhii ku haysta geedkaa shishadiisa ayaan arkaye. Bal soo arag, waxaan arkay aan ku soo tuusee."

Way is raaceen markaasay waxay la kulmeen, ninka walaalkiis oo gabadhii oo qaawan intuu u tegey, inta ku naxay, ka soo noqday iyo gabadhii oo dharkii qaadanaysa.. Markaa ninkii gabadha qabey, wuxuu u qaataay in ay naagliisa iyo walaalkiis ay meesha ku tumanayeen. Markaa ayaa waxaa dhacday, ninkii intuu soo boodey, buu walaalkiis diley oo rubadda uga gooyey.

3 Halkas ayaa habartii ku qaadatay, baawarkii dirodirada iyo shayaannimada oo ay uga raysay abeesadii iyo shayaankii.

(Abdurraaxmaan Cumar Warsame)

LONG STORIES

1. Miskiin Qoryeysan Jirey

Waxaa jirey, meel magaala ah, ayaa nin miskiin ihi, wuxuu ku lahaa dameer. Dameerkas ayuu intuu biyo qaato, salaaddii oo gudin weyn qaato, duurka la tegi jirey. Duurkaasuu ka soo qoryeyn jirey, magaaladaasuu qoryaha u guri jirey. Waa la bartoo qoryahaasaa laga iibsan jiroo, iib fiican laga siisan jirey. Wuxuu sidii wadaba oo dabeeecadiisa 'qoryo-site' lagu bartay. Maalin maalmaha ka mida oo jiilaal xumi dhacay, ayaa meeshii uu ka qoryeysanayey wuxuu ku arkay bahalka yare ka yar xayawaanka kale ee qorratada la yidhaah, 'Casha-gardax'-na waa la yidhaahaaye, taasoo afka kala haysa, oon daraaddiis oo geed hoostiis joogta.

Weysadii buu soo qaatay. Afkuu ugu dhiidhiijiyey. Kolkuu afka ugu dhiidhiijiyey, eey dheregtey, ayay ka tagtay meeshii. Illeen waxay ahayd jinka waddankaa dega gabadh uu dhalay, oo intay oontay qorrato isu soo shabbahdey.

Aabbbeeeday u tagtay. Waxay ku tidhi, "Anoo dhiman lahaa, yaa nin weesadiisii afka iigu dhiidhiijiyey. Waan cabbay. Ninkaasuu, aabbow, abaalgud inaad siiso ayuu mudan yahay." "Waan siinayaay", buu yidhi, "oo berraan u geyn doonaa."

Habeenki bay u soo dhuumatay ninkii. Intay dad iska dhigay, bay tidhi, "Ninyohow, i maqal. Waaan ahay qofkii aad maanta weesada afka ugu dhiidhiijiyey ee aad qorratada moodeysey. Waan isu shabbahay qorratadaase, waxaan ahay boqorka jin oo waddanka jooga gabadhiisa. Abbahay baan abaalgud kuu weydiiyey. Waaad yeshaa, 'Maxaan ku siiyaa?' buu ku odhan doonaaye, waxaad tidhaa, 'Kiishka 2 lacagta lagu rido, kaa uun i sii'." "Waa yahay" buu yidhoo, wuu sii qabsaday hadalkii.

Boqorkii baa aroortii u yimid. Intuu dad iska soo dhigay, buu is-tusay. Wuxuu ku yidhi, "Gabadhaydii shalay dhiman gaadhey ee aad ii waraabisyay. Abaalgud baan kaa siinayaaye, maxaad jeceshahay oo aan ku siiyaa?" Kolkaasuu yidhi, "Kiish lacagta lagu rido oo kolba wixii lagu rido, ay ka buuxsaan, kaa i sii."

Kiishkii buu siiyey. Wuxuu yahay kiishku weli isagoon ogaan, ayuu soo qaatay oo qoryaha ku soo dhex qariyey. Magaaladii buu keenay dameerkii oo qoryeysan. Kiishkii buu aqalkiisa dhexdiisa abxad ahayd ku dhex ridey.

3 Habeennimadiiba ninkii qoriyeysan jiray ayaa inta naftu qabatay, dhintay. Kolkuu dhintay, ayaa la soo duugay, kiishkiina lama ogaanine weli wuxuu ku jiraa abxadda. Kolkii tacsiidisii la fadhiistay ee magaaladii oo dhammi u soo diiqday ee la quraamay ee tacsiidisii in badan la fadhiyey, ayaa laga kala tegey.

Ninkaasu wuxuu lahaa wiil yar oo kuray ah. Habartii wiilka dhashay baa waxay tidhi, "Hooyo, intaad kiishkan qaaddo, suuqa inoo tagoo, badar inoo soo gad oo kiishkaa inoo ku soo gunud." Yarkii baa wuxuu yidhi, "Waa yahaye, lacagtaan badarka ku soo gadayo kiishka iigu dhex rid yayan iga dhicine." Iyadoo halkii joogta, yay kiishkii lacagtii ku riddey. Kiishkii baa lacagtii ka buuxsamey. Way yaabtoo, way ka shubtay. Haddana shilin keli ah bay ku riddey. Wuu buuxsamey mar labaad, oo way ka shubtay. Macnihii ayaa u dhacay. Kolkaasay weel kale u dhibtoor ku tidhi, "Haddaba, waxaan badar inoo soo sii."

Kolkuu badarkii soo gaday, oo hablihii kale ee walaalihiisahaana ay soo hoydeen, yay wiilkii iyo habartii shir qaatay. Waxay ku tidhi, "Hooyo, aabbahaa baa dharaartii u dambeeysey kiishkan, ma aynaan haysan jirine, duurka ka keenay, lacag wanaagsanna wuu inooga dhintay. Magaaladii uu aabbahaa ka qoryaysan jiray, hadaan daaro ka dhisanno, waa layna koontoroolin oo waxaa layna odhan, 'Waxaan xaggee bay ka keeneen?'. Intaan, hooyo, iska tagno oo waddan kale tagno, meel boqor kale joogo oo aan layna ka aqoon, aan daaro ka dhisanno." "Waa yahay."

Kolkaasay guureen. Magaala kalay tageen. Magaaladii bay dhul ka iibsadeen. Daaray ka dhisteen. Albaabbo dhan walba u jeedoo sii kala jeeda, ayey dhisteen.

Kolkaasuu kiishku, innaa lillaah, wixii lagu ridaba, buuxiyaa oo bodiyaa. Dahab haddii lagu rido, dahabkii baa buuxsama. Lacag haddii lagu rido, lacagtii baa buuxsanta. Raashin haddii lagu rido, raashinkii uun baa buuxsama. Wax alla wixii la doono kiishkii uun baa laga helay. Wax alla wixii lacag ahayd, baa uun hadba meel lagu shubaa. Dukaammo badan baa la cammiray.

Boqorkii ay dhulka ka iibsadeen gabadhiisii ayaa maqashay in ninka iyo hooyadii ay haastaan kiish kolba wixii lagu rido buuxiya. Way u timid. Kolkaasay ku tidhi, "Inanyohow, anigu ina-boqor baan ahay. Waan ku guursanayaa. Bal kiishkaan lagugu soo sheegay i tus." Gabadhu askarna way wadataa. Kama uu fiirsannine kiishkii buu keenay. Wax buu ku ridey, wuu buuxsamey, wuu ka shubay. Misana wax buu ku ridey, wuu buuxsamey, wuu ka shubay. Islaantii hooyadiis ahaydna, hadday diidi lahayd, wey gama'sanayd.

Gabadhii kolkay ogaatey, bay kiishka gacanta ku dhigtay oo askartii ku tidhi, "Iga reeba ninka. Halkaa ku hayoo kolkaan anigu reerka tago, iga daba kaalaya."

Ninkii bay yar qabteen. Kiishkiina iyadaa qaadatay. Aqalkeedii santuukh u yiil bay ku soo xiratay, aabbeeedna ma aanay tusin.

Goor dambaa layska sii daayey ninkii. Isagoo oyeyaa, ayuu hooyadiis u tegey. "Hooyo" buu yidhi, "kiishkii ina-boqor baa iga dhacday!" Kolkaasay habartii waalatay. "Aabbahaa qoryeystuu ahaa, adna qoryeyste uun baad ku dambeyn."

Kolkay muddo sannada ah joogeen, wax alla wixii ay haysteenna ay yaryaadeen, illeen beecmushtar fiican ma ayan ahayne, oo wixii inay farahaba kala baxaan ay ka yaabeen, ayay habartii tidhi, "Hooyo, magaaladii aabbahaa ka qoryeysan jirey ayaan tegeynaa, daaraaanna waan iibsanaynaa. Dameer xoog badan baan kuu iibinayaa. Magaaladaan taajirka ku ahayn ina ka keen isaga tagnee." "Waa yahay."

Way isa soo raaceen. Maalintii oo dhan waxay socdaanba, gooray duhurkii tahay, ayey geed hadh galeen. Kolkay geedkii hadh galeen, bay yar seexdeen oo qadaadka 1 u seexdeen. Laba shimbirood baa, geedkii ay hoos hurdeen, midiba gees ka soo fuushay. Labadii shimbirood baa wada hadlay, habartiina way huruddaa. Midi shimbirihi waxay tidhi, "Geedkaa aan ku joogo, laantaa aan fuushanahay, caleenteeda haddii la qaado, wax alla wixii dhadhamiyaa, geesaa ka baxa." Tii kalana waxay tidhi, "Laantaa aan fuushanahay, dadka geesahaasi ka baxaan haddii la dhadhansiiyo, geesahaa ka ba'a." Labadii shimbirood baa iska duulay. Inankii baa maqlayey hadalkii shimbiraha, labadii laamoodna wuu tilmaansaday.

Intuu fuulay geedkii, ayuu caleentii ka soo guray. Tii geesaha lagu yeel-2 anayey kiish gaaruu ku ridey. Tii kale ee caleenteedu geesaha bi'inaysayna kiish kaluu ka buuxsadey. Kolkaasuu isagu dhedhemiyey tii geesaha lagu yeelan-ayey. Geesaa ka soo baxay, barbar buu u dhacay. Kolkaasuu haddana tii kale dhedhemiyey. Way ka be'een geesihii. Hooyadii buu yidhi, "Bal toos." Way toostay. "Hooyo, geedka dhadhami", buu yidhi. Way dhadhamisay. Geesaa ka soo boxoo, "Alla hooyo, waa maxay? dhintaye!", bay tidhi. Haddana caleentii kale ayuu dhadhansiiyey. Geesihii baa ka ba'ay. Kolkaasuu ku yidhi, "Haddaba, hooyo, kiishkii naagta ina-boqor ihi iga qaadday geedkanaan ku soo dhicin doonaaye, ina soo celi."

3 Raadkii bay ku noqdeen, magaaladii bay ku soo noqdeen. Wuxuu noqday ninkii dadka khudradda iibiya oo intuu dambili samaystay, ayuu kolba khudrad ku qaadaa. Xaafaddii reer boqor ayuu wuxuu u noqday rukun macmiila. Wuxuu geeyaa caleentaas raashinka lagu darsado. Soorta reer-boqor oo keli ihi cunaan, ayuu caleenteeda keenaa. Isagaa uun baa laga macmiishay. Kolkuu waayo badan sidii yeeloo isku dareentiray ayuu wuxuu ku dhex daray khudraddii tii geesaha lagu yeelanayey.

Qoyskii reer-boqor yaa qadadii cunay rag iyo haweenba. Geesihii baa ka soo wada dhacay. Isagii duurkuu iska galay. Kolkaasuu meel walba la maray, "Yaa dabiiboo, wax yaqaan...? Ayaa xigmale...?" Nin alla ninkii loo sheegoo, "Anaa wax aqaan." yidhaahaba, kolkuu geesaha ka ridi waayo, uun baa la dilaayoo, la yidhaa, "Yuu ka warrami boqorka."

Kolkii dad badan lagu laayey, ayuu ninkii iska soo dhigay nin wadaada. Wuxuu yidhi, "Waan maqlay inay xajadaasi dhacdaye, ana aqaan geesaha waxa bi'ya eh, haddaan geesaha idin ka bi'yo, maxaad i siinaysaan?" Intuu boqorkii u tegey.

Kolkaasuu yidhi,

1 "Wax alla waxaad adigu tidhaa 'i siiya', yaan ku siinaysaa. Laakiin haddii aad naga bi'in weydo, waa lagu dilayaa. Awalba sidaasay ii ahayd oo intaas oo dada yaan laayey."

"Waa yahay", buu yidhi. Wuxuu soo qaaday geedka caleentiisii. Boqorkii buu siiyey. Dhadhamadii uu dhadhamiyey, bay geesihii ka be'een. Wuu soo toosay. Islaantiina waa la siiyey, geesihii baa ka ba'ay. Reer-boqorkii oo dhan ayuu siiyey, gabadhii kiishka ka qaadatay mooyee.

Kolkaasuu la yidhi,

"Waa ku kan oo geesihii naga bi'isay. Maxaan marka kuu yeellaa?"

"Gabadhaadaa geesaha leh, ii meheri", buu yidhi.

2 Gabadhii buu inta boqorkii u yeedhay u meheriyey. Kolkaasaa la yidhi, "Geesha ka ba'so, haddaba aannu aqal kuugu xeraynee."

"Aniga mooyee, nin kale ka bi'in maayee. Geesaha ha ii lahaatee iigu daaya."

Habeenkii baa aqalkii loogu dhisay oo too hoyiyey. Kolkii ay isku raas noqdeen, ayuu ku yidhi,

"Gabadhyahay, may garanaysaa?" "Maya."

"Ninkii aad kiishka ka qaadatay ayaan ahay. Adoo kiishkii i siiya oo gacanta ii geliya mooyee, waana la ii kaa dhisaye, naag kaama dhiganayo, geesahana kaama bi'inayo."

"Ma adigii baa ?! Waaban eedaye, hoo furahanoo santuukhaa ka soo bixi."

3 Furihi bay siisey. Santuukhii buu ka soo bixiyey. Kiishkii buu gacanta ku dhigay. Kolkaasuu ku yidhi,

"Waan kugu soo noqone, ii sii joog." Habartii buu u tegey hooyadii ahayd. Kiishkii buu u dhiibay.

"Hadda ka dib kiishka aniga ha ii dhiibine, adigu inoo hay."

Wuu soo noqday. Iyadii buu caleentii intuu siiyey, ka bi'iyey geesihii.

Gabadhii buu halkii ku guursaday, aqalkiisii buu fookh ka kor dhistay. Wuxuu noqday nin ina-boqor qaba. Waagii dambe boqorkii baaba dhintayoo, saldanadiiba isagaa qaataay. Sheekadaasina intaasay ku dhammaatay.

(Caaqib Cabdullaahu Jaamac)

2. Geedi Khayaano

Waxaa jiri jirey nin la yidhaa 'Geedi Khayaano'. Wuxuu ku noolaa bane-aadamka dhexdiisa. Haddaba isaga caynadiisu bani-aadami buu ahaa. Reerku la dega iyo ninkii ay is qabtaanba khayaano buu ku suubin jiray oo khayaami jirey. Kolkaasaa laysu wada sheegay, waxaa la yidhi, "Ninkaa, Geedi Khayaano, ninna heeshiin maayaane, aan dillo."

Warkii buu maqloo, waa tan la yidhi: Fuley xantii ma mooga. Warkii buu durba helay, in loo tashaday oo la yidhi : Geedi Khayaano iska qabanno oo dillo. Markaasuu is yidhi : Intaan laguba dilin, maad isaga baxsatid? Duurka buu galay, meel beni-aadam joogaba wuu ka tegey.

1 Haddaba beni-aadamku wayska karaamaysan yahaye, waxaa u yimid wax alla wixii habar-dugaag ahaa oo dhan. Way ku soo shireen, kolkay ogaadeen inayan Geedi Khayaano iyo beni-aadamku ayan wax xidhiidh ah lahayn.

"Ninyohow, maxaa beni-aadamkii kaa soo dhex bixiyey?", baa la yidhi. Wuxuu yidhi, "Si wax la iigu arkayba, waannu heshiin weynay. Deedna, waxaa duurka ii soo bixiyey in lay dilaaba la damcayoo, kolkaan is idhi, 'Maad habar-dugaagba dhaafsatoo, iyaga is kalaba gashid, beni-aadamku meeluu kuu soo maraba ha waayee' Deed idinkaanba idin doondoonyayoo, waxaan doonayaa inaynu tashanno oo aad is-ogeysiisaan, wax alla wixii dhulsocda, wax bog ku socda iyo wax baal ku socda iyo wax baabboco ku socda, inaad isugu kay timaaddaan oo aynu is-dhaarsanno, oo wada

2 shaqaysanno oo deris noqnonno, oo wax alla waxaad i weydiisanba aan wax idiin ka sheego."

Gacmo furan bay ku soo dhaweyeen, "Aad baad fiican tahay", bay yidhaaheen, "annaga cayntayadu waxaannu weligayo rabney nin beni-aadamiya, oo sida beni aadamku u tashado noola taliya oo makriga beni-aadamka wax naga bara, weligayaba waannu doonayney."

Halkiiba deedna laysku dhaarsadayoo, isagu siduu ku noolaan lahaa, yaa too yeelayoo, wax alla waxay soo ugaarsadaan, yay kolba ciyi ka siiyaan. Neefkay soo dilaan iyo waxay meelaha ka soo helaan ugaadh uun baa ciyigiisa too geeyaa.

Kolkuu fiicnaaday oo uu isaga dhex noolaaday, oo uu iyagii ka mid noqday, yaa maalin la shiray. Waxaa lays yidhi, "Sidaan ku noolaan maynee, bal inoo ra'yiyeeyoo, xoolihii beni-aadamka gacantiisay ku hadheene, sidee baynu ugu duullaa oon col ugu bixinnaa?" Ninkii Geedi. Khayaanaa yidhi, "Anaa garane, marka hore beelo dagan, inoo soo ilaaleeya oo wixii haad ah ee duuliihi iyo wixii dhulka roorayeyba ee dhulsocodiba, haynoo soo ogaadeen beelo jaban oo xoolo haysta."

- Waa la dirayoo, durba haad iyo wax walba ilaalaa loo diray. Waxaa la 1. arkay beelo xoolo badan badan haysata oo dhaqatay, oo geel iyo lo' iyo adhi wax walba haysata. Markaasaa la yidhi, "Beel dagan oo halkaa deggan, oo habeenkii seexata, oo haddaynu gallo aan waxba inaga ogaanaynin, oo xoolohoodoo dhan aynu soo dareersan karro, baa la soo arkay." Markaasuu yidhi, "Waa inaynaan u kala hadhine, aynu ku duullo."
- Halkii bay wada mireen iyagoo wada socda. Beeshiiyoo wada hurudda, yaa la galoo xoolihii oo dhan laga soo dareersaday. Markay dabada soo marsadeen, yuu intuu isagu shirihey, wuxuu yidhi,
- "Haddaba anigu beni-aadamkaan idinka aqaan. Waa layna ka soo dabo gurman kolba 2. xoolaha la tebo. Faras iyo lugba waa layna ka dabo imaan. Haddii layna ku soo gaadhana, waa layna layn ama rabash weyn baa dhici doona. Wax badan oon baxsan karayn baynu leenahay. Yeelkeed eh, intayan ina ku soo gurman heegan aan u reebno. Heeganku waxa weeye col meel ugu dhuunto oo, wax alla wixii soo gurmada meeshaa ku laaya. Wixaad soo reebtaan reero-mas. Mas iyo wax alla wixii u egoo dhammi ha soo hareen. Ha galeen dusku meeshaa uu soo maro eh duudda ah ee xananka badan leh. Meeshaa 'Xa nan-Dheyiigle la yidhaa mas oo dhammi ha galo, suntiisana ha diyaarsado. Jidkaasaa la soo marin aan xoolaha marinaye, wax alla wixii meeshaa soo mara ha celiyo. Wax ina soo gaaraba yaan la arkin, maskaasaan saa ugu reebaynaaye. Masow, amar qaadoo saa yeel."
3. "Aniga igu daaya", buu maskii yidhi.

Mas iyo wuxuu qaadan karay baa meeshii ku haray. Xanan-Dheyiiglihii bay galeen. Duuddii xanan weyne bay ugu dhuuntee. Jidkii baa maalin-socod badhkii mas oo dhammi isku wada tahay. Waa jidkii colku ku imaan lahaa. Colkii raacdaba ahaa ayaa soo gaadhey meeshii maska heeganka looga dhigay. Maskiina difaac buu galay Hadduu mid soo dhaafaba mid kalaa ku dhufta. Reerihi

kolkay soo galeen gurmakkii ee cid badan uu durba laayay maskii, yaa la yidhi, "Waarr, wax baa ina laynayee, jidkan ma mari karree, aynu iska noqonno xoolihii ina ka dhacmee."

Meydkii baa dib loo gurtoo, meeshii waa la soo mari waayey.

Reera-mas ayaa soo dhaqaaqay. Raadkii xoolihii iyo dadkii qaaday ayey ka dabo yimaadeen. Intaa kor jooge iyo haad ayaas korkaa ka fiirinayayoo, Geedi Khayaamaa loo sheegoo waxaa la yidhi,

"Reera-mas way guuleysteen oo colkii ina ka dambeeyey ee raacdaba ahaa wey jibiyeen, mas oo dhammina waa soo socdaa."

1. Illeen waa Geedi Khayaamow, Khayaano la'aan joogi maayee, "Waxaad moog tiihin baan idin sheegayaa.", buu dugaaggii kale ku yidhi. "Waa maxay?" "Wixii mas ahaa iyo wixii la socday oo colkii xoolahaan lahaa oo dhan laayey oo baahi ay ku taagan tahay, kolkuu ina soo gaadho, wax alla markuu cadhoodaba, innana siduu colkii u baabi'iyey oo kale buu inoo geli. 'Waa taan xoolaha ku diriroo, heegan baan ahaayoo, waa taan colkii xoolahaan lahaa laayey', buu ina odhan doonaa. Waarr, reero-mas intayan ina soo gaadhin, daad intuusan ku soo gaadhin baa layska moosaaye, aan tashanno.", ayuu u soo jeediyey colkii.

Markaasaa waxaa lagu soo celiyey,

2. "Ra'yiga adigaa lohoo, bani-aadamiyehe, sidaan uga tashan lahayn, aday ku saaran tahay, ee ra'yii keen." "Ana garanaya", buu yidhi, "'reera-mas ha soo hareen', baan odhan. Dadkan isugu yeedhayaa inay isugu yimaadaan buurta Caws-weyne la yidhaahdo. Kolka maskuna uu ku soo idlaadq ee Caws-weyne uu soo galo ayaan uga baxaynaa, dabadeedna dab ayaan buurta iyo cawskeedaba dhinacyada ka qabadsiinaynaa. Maskii oo Caws-weyne dhex socdaa halkaa ha ku dhammaado. Yeyan inaba soo gaadhin." "Waa yahay", baa la yidhi.

- Dugaag oo dhan baa laysugu yeedhay. Waxaa la yidhi, "Dabow, qaaliga Caws-weyne la yidhaa xagga dabaysha ka mara, masna sheedda ka eego. 3. Marka mas iyo colkiisqo dhammi ay ku soo dhammaadaan, iyo bog-ku-socod oo dhammi qaaliga Caws-weyne, kolkay soo wada galaan, ku oog. Halkaa ha ku dhintee, deedna kaga kaalay." "Waa yahay", baa la yidhi.

Reera-dab baa la reebay. Xaggii dabayshay ka mireen Caws-weyne. Maskii oo baal ka taagan yahay, yaa qaaligii Caws-weyne soo galay. Goortuu wada dhex galay qaaligii oo uu badhtankiisa marayo ee reera-mas debadda ka joogaa ayan jirin, ayaas dabkii ku ololey. Reera-mas oo dhan baa meeshaa ku dhintay oo ku

baaba'ay. Dabkii baa deedna ka dabo yimid qoladii.

Waa loo soo sheegayoo, haadkii cirkaa u soo sheegayoo,
"Reera-mas dabkii baabi'i oo wuxuu ku gubey Caws-weyne. Dabkii isagoo baal ka taagan yahay, ayuu soo socdaa.", baa haadkii yidhi.

Markaasaa haddana GeediKhayaamo colkiisii shirihey.

"Nimanyohow, dabkaad ogaydeen oo reero-mas oo dhan diley, aynagana habeen uun buu meel caws leh ina ku gubine, aan isaga talinno", ayuu haddana soo jeediyey. Markaasuu yidhi, "Anaa haddana talinaya. Reero biyo oo dhammi ha soo hareen. Kuuridaas biyaha lagu shubo ee lagu ururiyo ee xidhin la yidhaa, biyuhu ha ku urureen, waa daad eh. Kuuridu ha buuxsanto. Dabku wuxuu soo socdaba, kolkuu kuurida hoos ka soo maro, ha ku soo rogmadeen biyuhu. Kolkay biyuhu ku soo rogmadeen oo dabku bakhtio, biyuhu ha ina ka dabo yimaadeen." "Waa yahay."

Biyihii baa waxay ku urureen, xidhintii kuurida ahayd. Kuuri waxaa la yidhaa meesha biyuhu ku ururaan, xidhintana waxaa la yidhaa meesha la xidhee kolkii hore intay godnayd, la xidho ee ciid weyn xagga kore laga mariyo ee biyuhu ku ururaan; xidhibtana waa tan biyaha oo xidhib-biyood baa la yidhaa.

Xidhibtii bay deedna ku urureen biyihii. Way buuxsantey. Dabkii baa soo dhaqaaqay. Markaasuu biyihii hoosta ka soo maray. Markuu dabkii hoosta ka soo maray biyihii, yaa inta lagu soo faruuray biyihii buu halkii ku bakhtiyey.

2 Biyihii oo dulundulcaynaya yaa ka dabo yimid colkii.

Geedi Khayaanaa haddana intuu colkii shirihey ku yidhi,
"Biyahaad ogaydeen oo dab soo bakhtiyey, aynagana habeen bay inta meel ina ku helaan uun bay ina ku rogmanayaan oo webiyaha ina ku darayaan. Aan isaga talinno." "Bal adigu, adaa talada yaqaane amarka sheeg.", baa la yidhi.
"Waraarka la yidhaa Gawdheere malkada ka korrasa ee ay kollayba biyuhu soo mari lahaayeen aynu u dirro bahashii dhulka qodaysey ee qarandida la odhan jirey, reero-qarandiyeed iyo faranfar iyo jiir iyo wax alla wixii dhulka qodi jirey iyo waxaasoo dhan aan ku dirro. Malkada hoosteeda ha qodeenoo, ha jilciyen. Biyihoo xoog lihi kolkay malkada ku soo dhacaan, malkadu ha la dunto. Biyuhu ha raaceen waraqa Qaw-dheere. Aynaguna waraqii waaba ka tallawnayoo inoo imaanba kari maayaan markaa." (Here lack some passages. See appendix!)

Geedi Khayaamo iyo colkii wadey ayaa xoolihii la tallaabey. Markaasay is-yidhaahdeen, "Kolka aan degno oo, aynu xoolo qallo oo aan ka danabaysanno." Colalkaa kolkay guusha soo helaan oo geel iyo wax soo qaadaan, aya intayan reeraha soo gaadhsiin ayay ka danabaystaan ee wa ka qashaan. Caadadii buu hayaayee, wuxuu yidhi,

"Waan danabaysanaynaayoo wax baan qalanaynaa. "Waa yahay", baa la yidhi.

Goolal baa la qalgalay. Markaasaa la yidhi,
"Inta goolasha la qalayo ee la karinayo, xoolihii yaa inoo raacaya."
Reera-dhurwaa baa la yidhi, "Waxaad yeeshaa adigu, hilib kolkaad aragtaan lagaa karaynine, qaybtaada waa laguu dhigine, adigu xoolaha inoo raac."

Xoolihii buu u raacay. Kolkaasaa goolashii la qalay. Wixii baa laysla dhacay. Waa la cunay, inta la illaawey dhurwaa wixii sii. Sambabbihii baa halkaa lagu daadiyey. Mar dambe oo ay duhurka dabadiisii tahay, baa la xusuustay oo la yidhi, "Horta reera-dhurwaa maxaynu u dhignay ?" "Waxba uma aynaan dhigin."
1 "Maxaa ka yaal hilbihii ?" "Sambabbo oo dhan baa meelahaan yaal."
"Si kale kaga nabad-geli maynee, waxa sambab ah oo dhan ii soo ururiya", buu Geedi Khayaamo yidhi.

Sambabkii baa loo soo ururiyey. Kolkaasuu wuxuu ka dhigay, intuu jarjaray sambabbadii hilbo yaryar. Wuxuu u yeedhay reer-daanyeedh oo dhan. Daanyeerkii buu shiriyyo wuxuu yidhi,

"Sambabka ayaan dabada kuugu nabin. Dhurwaa baa halkaan noogu iman. Wuxuuna odhan, 'Hilbaha qaybtaydi ha lay siiyo.' Waxaannu odhanaynaa, 'Daanyeedh baa laguugu dhiibey.' Adiga wax kaa booto dheerina ma jiraan. Xaggaa waraarka Qaw-dheere ula cararaao deedna bootintaadii dheerayd, degta shishe u booda.

2 Meeshaad ka booddaan isagu kama boodi karo."

Daayeedhkii baa sambab miidhan dabada loogu nabay, oo Geedi Khayaamo ayaan dabada kaga wada nabay. Iyagoo diyaarao sii wada jeeda ayuu casarkii dhurwaayoo ordayaan yimid. "Hilbahaygii aawey ?", buu yidhi, "aad ii dhigteen?" Markaasaa la yidhi, "Kuma aannaan qadine, reera-daanyeedh baan kuugu dhiibnaye, hilbahaagii daanyeedh baa hayee, ka dabo tag."

"Waa yahay", buu yidhiyoo, daayeedhkii buu ka dabo tegey. Daayeedhkii markuu arkay, dhurwaayada ku soo ordaya, ayuu ka rooray. Kolkaasaa daayeedhkii uga booday, waraarkii Qaw-dheere, dhurwaagiina ka dabo bood ayuu is yidhi, kolkaasuu waraqii ka daatay, oo wuu gaari waayey daayeedhkii. Calaacalkiisii dambe

3 dhurwaaga waxaa ka mid ahaa."Adduunyada maanta, waa nin hilib waayey iyo nin dabada ku wadhwadhay."

Sheekada Soomaalidu waxay tidhaahaa, "Daayeedhka dabada cas lihi, sambabkii waagii lagu nabnabay ee uu la baxsaday ayaan dabadu la castahay."

Kolkaasuu deedna daayeedhkii togga ka tillaabay iyo dhurwaagii iyo wixii kaloo raacayba halkaas ayey ku dhammaadeen. Daayeedhkii isagu wuu cararay oo maba soo

noqon. Dhurwaagii waraarigii buu ka wada daatay oo ku wada jajabay. Soomaalidaa waxay tidhaahdaa, "Lugta uu dhurwaagu ka dhutiyo waatii uu waraarka uga jabay."

Kolkaasaa xoolihii waxaa loo diray reero-dawoco. Waxaa lagu yidhi, "Xoolaha inoo raaca oo soo waraabiya." Geedi Khayaamo dacawagii baa xoolihii la hagaajiyey libaaxii oo weli hurda. Dacawadii buu ku yidhi, "Ninka libaax ihi la noolaan kari mayno wuu ina cunin. Si ann isaga meel yeello, isagaa, aan samayno."

"Dee adaa ra'yi lee, maxaan samaynaa ?"

1 "Waxaad yeeshaa, ceelka Ceel-dheere ee dhagaxa cad ee xidhan, kolkaad gaadhid, biyaha hoos u fiiri. Adaa ka dhex muuqan doona. Wax alla wixii is dul taagaaba, way ka dhex muuqan ceelka. Aniyo libaaxa oo wada joogna soo qayli oo waxaad tidhaaha, 'Ceelkii aan xoolaha ka waraabin lahaa libaax baa ku dhex jira. Kol alla kolkaan hoos u fiiriyo uun baan aar iyo gooshiis ka dhex arkaya. Dee adinkaa, haddaba, ku qaybi kara eh, dee ina keena xoolihii aan waraabinne.' "

Dacawadii yaa soo qaylisay goor duhurkii ah. Hadalkii horay loogu dhisay ayey ku celisay. Geedi Khayaamo yidhi, "Libaaxow, waa meeshaadiye, bal na keena aan dayno eh, waa tan dawoco sidaan lehe."

2 Waa la gurmaday. Ceelkii yaa la tegey. Libaaxii baa yidhi, "Haddii libaax iyo aar iyo gooli ku jiraan, annagaa arkaynoo ku qaybayno, haddii wax kale ku jiraanna idinkaa ku qaybaya." "Waa yahay."

Reera-libaax oo dhan baa isa soo kortaagey ceelkii. Ceelkii bay hoos u fiiriyeen. Aararkii iyo goolashii iyo wixii oo dhan baa ka wada dhex muuqaday biyihii. Kolkaasay libaaxyadii is yidhaahdeen, "Mid walowba kan kugu hagaagsan oo biyaha kaaga dhex muuqda ku bood oo ku qayb ! Halkaa kaga bood oo cun"

Ceelkii Ceel-dheere ahaa, ayaa mid waliba intuu isa soo shubay yuu halkii kaga soo dhacay. Kolkaasaa reero-libaax oo dhammi halkas ku dhammaadeen iyaguna.

3 Way ku baabe'een.

Waxaa xoolihii soo dheelmay Geedi Khayaamo iyo dawoco iyo wixii weheliyey. Wax alla wixii xoola ahaa waxaa u haray dawaco iyo Geedi Khayaamo. Geedi Khayaamo dacawadii buu deedna is yidhi khayaamee. Wuxuu yidhi, "Dacawoy, dadkii wax alla waxaynu ka ogeyn waa kii dhammaaday, innaguma keligeen xolo duur kuma dhaqan karno iyo dhul cidla ah. Bani-aadam intaynu doonanno aynu ag degno oo xoqlaha la dhaqanno oon iyaga garabka ku hayno."

"Waa yahay", bay tidhi dawacadii, kama fiirsannine.

Xoolihii baa la dhaqaajiyey. Isagoo awrka dacayga u haya ayuu reerihi tagoo, wuxuu yidhi, "Waar nimanyahow, waagii hore waxaad ii tifiinneen Geedi Khayaamo. Xoolola'aanta uun baa sidaas i yeelaysey. Hadda waxaan helay xoolo badan oo wax walba ka fara badan. Dee aan garabka idin saaro oo aan idin la dega. Xeerkii bani-aadamnimada igu soo celiya."

Awalba nin xoolo leh lama nebcayne, kolkii xoolihii lagu arkay, yaa lagu yidhi, "Iska soo guur oo iska kaalay meeshan."

1 Meeshii buu la soo galay wax alla wixii oo adhiya, wax alla wixii oo geela, wax alla wixii oo lo'a. Dacawadiina kolkay aragtay eydii reeraha ay la soo deegen u joogtey ayey carartay, waayo eygii arkaaba waa ku boodayey. Reera-dacawo, waxaa la yidhi, waxay reerkii meel dagaba ugu meeraysanayaane u xadayaan, xoolihii Geedi Khayaamo ayey doondoonaysaa. Waxay weli dabo joogtaa xoolihii Geedi Khayaamo ka dhacay.

Ninkii Geedi Khayaamo ahaa gabadh baa loo dhisay, gabadh kalana waa loo dhisay, gabadh kalana waa loo dhisay, gabadh kalana waa loo dhisay. Afar gabdhood baa loo dhisay. Xoolihii oo dhammina wuxuu yarad u bixiyey iyo wax isagu cunay bay noqodeen. Halkaasuu ninkii kolkii dambe ku tanaaday oo ku cago taagay.

2 Khayaanadii uu habar-dugaag la galay ayuu ku soo guyleystey, dabadeedna bani-aadamkii la soo degey. Sheekadaasina intaasay inoo ku dhammaatay.

(Caaqib Cabdullaahi Jaamac)

3. Cali Calfaale

[Soomaalidu sheekadeeda waxay ka bilowdaa "Nin baa boqor ahaa ama nin baa saa ahha." Maxaa yeelay, had iyo goor waagii hore far ay ku tilmaamato ayaan jirinoo, sheekada uun bay maskaxda ku qaban jirtay. Markaa, "Nin uun baa sidaa yeelay", bay ka bilowdaa.]

Nin boqor ah ayaa laba haween ah qabay. Labadii haweenka ahaa ayey midina dhawr wiil ahayd, tii dambana mataanay dhashay. Labada mataanood, midi wiil aad u wanaagsan oo lala yaabay buu ahaa, midda labaadna waxay noqotay geenyo. Waa waa xolaan xoolihii oo dhafeenba ummushii way dhimatay.

1 Geenyada kolba hasha dhasha uun baa loo lisaa, si loo ogaado waxay noqoto markay korto. Wiilkiina islaantii kale yaa loo dhiibay oo lagu yidhi,

"Wiilashaa kale ee walaalihiya la kori.", inta naag nuujisa loogu yeelay.

Islaantaa weyn ee aayadiiya ayaa dhaqaalihiiisa aad u qaabilsanayd, aabbahiina waaba noolyohow, waa ninkaa boqorka ah.

Wax la wadaba wiilkii baa naaskii ka korayoo wuu iska weynaadey, geenyadiina intay weynaatey, ayaa aqalka agtiisa lagu xidhaa.

Carruurtaa ilma-boqor waxay noqdeen, niman kurayo ahoo aad iyo aad u wanwanaagsan lala yaabay oo durba heer waxbarasho gaadhey. Wiilashii tan nooli dhashay hooyadood baa dhaliishay. Wiilkii geenyada la dhashay yaa fariidnimadiisii laga yaabay, oo dadkii oo dhammi wuxuu yidhi,

1 "Heblaay, wiilashaada, wiilkaa keliya ee rajaya ah ayaa ka fariidsan."

Waa habar iyo hinaasee... habar iyo masayr weeyee... markaa baa waxay doontay sidii ay ku dili ahayd yarkaa, si uusan hadhow wiilasheeda ulaba tartamin.

Habar-baas bay u yeedhatay, waxay ku tidhi,

"Waxaan doonayaa, si aan la ii ogaanin, inuu wiilkaas u dhinto, ee makriga bal wax ii sheeg sidaan wiilka ku dilo."

"Anaa kuu garan ", bay tidhi, "waxaad yeeshaa u hadhimee wiilasha maalin. Hadhimmadaa xeero ugu rid. Saddex god u kala samee. Wiilka rajaya ah godkiisa weyne. Subag badan ugu shub. Waxaad u dhix dhigtaa sun uu ku dhinto. Markuu cunayo, waxaad ku tidhaa, 'Adigaa rajayoon kuu badiyaye, subaggaa aan kugu badiyey, 2 idlayso keligaa.' Iyaganan nin walba godkiisa ha cuno. 'Ninowna kuwa kale intaa haw dhaafin.', ku dheh."

Waxaa maalaysey taladaas geenyadii mataanta ahayd oo aqalka docdiisa ku xidhnayd. Geenyadu hadalka dadka wey fahmi jirtey, sida bani-aadamkyna u fakri jirtey. Wiilkan rajaygaa ooy geenyada isku mataansanaayeen iyo geenyaduna wey is af yaqineenoo, hadal aan ummadda kale garanayn, ayuu kolkuu xoodamiyo oo uu xuddunta taabto, ayey iyana kolba hadal dhegta u saartaa wixii makriga ee ay maqasho. Wixii dhacba mataankeedaas bay u sheegtaa.

Markuu soo hoysey, intii hadimmadii bislaanaysey, ayuu yarkii geenyadii hoos yimid waa uu salaaxay. Markaasay dhegta u saartoo, waxay tidhi,

3 "Walaalow, hadhimmaa maanta la idin karinayaa. Waxaa laydiin ku darayaa subag. Saddex god baa laydiin kala sameeyey. Adiga godkaaga subag badan baa laguugu darayaa iyo sun. Kolba hore ee ay idin hor dhigto, waxaad ku garan doontaa godkaaga subagga badan. Kolkay idin soo hor dhigto, waxaad ku tidhaahaa, 'Aniyo walaalahay waxba kala badsan mayno.' Fandhaalka intaad qaaddo, isku wada walaaq oo isu wada faruur. Kolkaasay idin kala boodi doontaa weelkii iyo hadimadiisii

oo idin ka hor qaadi doontaa.' Ogow markaa inay kuu dan lahayd."

Kolkay u yeedhoy tidhi, "Kaalaya, hooyo, Hadimmada u kaalaya." Sidii bay yeeshoo, saddexdii god oo midkii rajaygu ugu weynyahay ayey ku sameysey xeeradii ooy hor dhigtaay, iyagoo subag ka wada buuxo. Waxay ku tidhi yarkii, "Hooyo, adiga waan kuu badiyoo, rajay baad tahaye, subaggaa badan ku idlayso. Fandhaalkaagiina waa kaa."

Wiilashii kale ayey iyana ku tidhi, "War adinkuna, mid walibow midkaagaa godkaaga ku cunoo, midowna kan kale haw tillabin."

Kolkaasuu intuu istaagey, wuxuu yidhi, "Hooyooy, anijo walaalahay wax ma kala lihin." Wuu is wada furuuray. Kolkuu isu furuuray, ayey ka hor qaatay deedna. Markii dambe ayaa caana kale oo guriga yiilley, midiba dhiil iska qaatay oo ka dhergey.

Kolkii dhawr maalmood laga soo wareegey, ayey haddana naagtii habartii u yeedhay oo ku tidhi,

"Habarey, waan ku kari waayey wixii Aad waagii ii sheegtaye, bal haddana, inaan ku guuleysto iyo in kale, ii sheeg waxaan ku dilo yarkii."

"Waxaad yeeshaa, magaalada tagoo, mid walba wiilasha timir u soo gad. Timirtaasi tiisa soo weyne. Sunta bartanka u dhig. Kolkay hadhow, saddexdoodu kugu soo cararaan, waxaad ku tidhaahdaa, 'Bal horta kaa rajaya ahi fudkaa weyn buu leeyahay. Adigu rajay baad tahaye, intaadaas iska qaado.' Kuwa kalana mid walba intiisii gaarka ahayd sii. Markuu la boodoo dee meeshaa la tagoo cunana wuu dhiman doonaa."

Waxaa maqlaysey hadalkooda geenyadii. Kolkuu yimid yarkii, ayuu geenyadii u tegey oo salaaxay. Caaday wiilka u ahayd inuu intuusan meel kale ku baydhin, geenyada soo maro markuu dibedda ka yimaado. Geenyaduna aqalka dhiniciisa ayey ku xidhan tahayoo lagu raashimaa ee dibeddaba looma wado. Markii uu salsalaaxay, ayay waxay tidhi,

"Huunnow, waxaad yeeshaa walaalow, maanta timir baa laydiin doonay. Timir bay idiin keenaysaaaayadaa. Midkiin walba xantooba timirohoo isku malaasan ayey idin siin doontaa, inta u weyna aday ku siin doontaa, hoostana sun baa uga jirta. Ha isku cunin, ee kolkay kuu dhiibto ooy gacanta kuu saarto, la dhuumo oo intaad meel indheeeda ka qarsoon tagto, eyga dad-cunka ahe aad arki doonto, sii timirta. 'Waar xaggaad tegi?', hadday ku tidhaa, 'Debeddaan ku soo cuni', dheh.

Eyga markaad timirta siiso, yare ag joog. Markaa wuu ku dhiman doonayoo, sidaasaad ku garan doontaa inay timirtu sumaysnayd."

Kolkii yarkii timirtii la siiyey oo uu la baxay, bay aayadiis tidhi, "Xaggaad tegeysaa?" Wuxuu yidhi, "Debeddaasaan ula baxayaa oo ku soo cunayaa."

Ma uu cunin, illeen geenyadii baa u sheegtaye, eygii dad-cunka ahaa buu timirtii u tuuray. Eygii kolkuu cunay, ayuu isla markiiba halkii ku dhintay. Wuu soo noqday fayaw oo caanihiisii oo meel ku jira, ayuu iska dhammay.

Caanaha boqorku naagtisa wiilka uguma dhiibo. Meel qola oo isagu gaar u leeyahay oo uu wiilkku fure gaarah u haysto ayuu wax walba u dhigaa. Intuu wiilkii soo noqday, ayuu caanihiisii iska dhammay, kuwii kalana timirtii bay iska cuncuneen.

1 Haddaba way aragtay xeeshii inay u socon weydin, oo Ilaaahay yarkii ka nabad-geliyey. Mudda badan markay arrintaas moogeyd, ayey haddana habartii u yeedhay. Waxay tidhi, "Wixii Aad waagii ii sheegtay, labadiiba wuu ka nabad galayee, haddana maxaan yeelaa?"

Habarta jin baa wax u sheegee, waxay tidhi,

"Rooxaantaydii waxay xalay ii sheegtay, geenyada wiilka la dhalatay inay walaal-keed wax u sheegto oo kolkuu u yimaado, way guuxdaa, isna dhegtuu u dhigaa.

Waxaan is-leennahay inay maqalayso deedna isaga u digayso, ayaan u maleeyey.

Waxaad yeeshaa, 'Beerkaa i xanuunaya' dhahoo, Aad u boy oo 'Alla beerka! Alla beerka! Alla beerka!' dheh. Boqorkii baa kuu iman, 'Maxaa kuu dawo ah? ', buu

2 ku odhan. Waxaa tidhaa, 'Geenyadaa docda iigu xidhan oo inta la ii qalo aan fuudkeeda cabbo.' ayaa ii daawo ah. 'Dhibba male', buu ku odhan oo uu kuu qali doonaa, illeen wuu ku jecel yahaye. Kol hadday geenyadaasi dhimato, wiilkaas waad dili karaysaa."

"Waa yahay.", bay tidhi.

Yarkii baa geenyadii durba dhakhso ugu yimidoo, kolkaasay deedna u warrantay oo waxay tidhi,

3 "Waxaad yeeshaa, aniga waa lay qali doonaa. Habartaa eeddadeena ayaa is-bukay-siinaysa. Inaan kuu warrami jirey marka laguu tashado ayaa la ogaadey. 'Geenyada ha la ii qalo, fuudkeeda baa ii daawo ahe.', bay odhan. Makriguna waxa weeye, haddii anigu dhinto, inaadan adna iga dambaynayn oo cid wax kuu sheegta aanad helaynin. Waxaad yeeshaa, kolkuu aabbahaa damco inuu i qalo, waxaad tidhaa, 'Aabbow, geenyada ila dhalatay, walaashay weeyee, ma anigoo aan ku dabbaaldegin oon maalin keliyana dadka tusin inaan fuullimaadka fardaha aqaan baad iga qalaysaa geenyada? Kolley haddaad qalayso, aan maalin ku fuullimaad bartee, qalabkeedi fuullimaadka i sii.' Kol haddaad guradayda u baxdid, meeshan ku geynayo anijo Ilaahay baa is-og."

Habartii baa deedna galgalatayoo, is-jirraysiaisey. Boqorkii wadaadduu u yeedhayoo, meel walba wuu u maray siduu u daweyn lahaa.

"Maxaa kuu daawo ah, baad u malaynaysaa?", baa duqdii la waydiiyey.

"Alla, wax aanan sheegayn oo la ii quudhayn baa ii daawa ah.", bay tidhi.

"Waa maxay?"

"Geenyadaa docda iigu xidhan, haddii la ii qalo oo fuudkeeda lay siiyo, waan bogsanayaa."

"Taasi dhibba male", buu yidhi, "waan kuu qalayaa."

Kolkii uu hadalkii sidaa ku dhammaaday, yaa wiilkii aabbihii u yimid. Yarku marmar buu aabbibi la shirqaadan jiray. Wuxuu yidhi,

1 "Aabbow, waan maqlay in, 'Geenyada ha la ii qalo.' ay eeddaday tidhi. Aniguna hadal baan ku leeyahay ee, aabbow, iga yeel. Wax weeye, ood iga yeeshaa, geenyada, maalin intaad ummaddoo dhan u shirqabato, aan ku dabbaaldego oon gudaha shirkaas ku daydayo, oo inaan fuulli aqaan oon boqor yar ahay oo adiga kugu dhaadano, dadku ha i ogaadeen. Markaan maalintaas dadka is-tuso, dabadeed geenyada qal, anna intaas baan kaga samrayaa walaashayda la qalayo."

"Haye aabbo", buu yidhi, "taasi dhibba male."

2 Kolkaasuu geenyada qalabkeedii saaray. Isna qalabkiisii boqortooyada muujinayey, ayuu saartay. Taajkii boqortooyada ayuu gashaday. Seeftii boqorka ayuu qaataay oo fargashigii lacagta ahaa buu gashaday, dharkiisii xunxumaana hoostuu ku qaataay. Geenyadaa horay ula dardaaranay oo ku tidhi, "Dharkaaga duugga ah ha ka imannin."

Kolkaasuu, deedna isagoo shaaximan, fulay geenyadii. Dadkiina waa la soo shiriye. Kolkaasuu fayl loo joogsaday. Geenyadii buu sii daayey. Kolka laba jeer dadka hortoodii geenyadii orod ku soo mariyey, Kolkii labadii jeer la daawaday, bay markii saddexaad la duushayba geenyadii walaalkeed, iyadoo huwinaysaa baalleheedii ay labada dhinac ku lahayd. Cirkay la martay ooy la sabbaysay. Dadkii bay la kor martay walaalkeed sida dayaaradda oo kale. Iyadoo hawada meeraysa bay wiilkii ku tidhi,

3 "Waddankaan waan kaa kaxaynayaaye, 'Salaama, salaama salaam!' halkaan ka dheh aabbahaa oo u gacan haadi. 'Aabbow salaama, waan tagney anijo walaashay ee salaama' ku dheh."

Kolkaasay deedna la duushay. Waxay ula gashay qaarad kale oo nin boqor ahi xukumo.

Laba gabdhood oo boqorkaasi dhalay yaa meel tog ah oo biyo galeen ku maydhanaya. Labada gabdhood tan yar ayaa waxay haysatay bahalihii indhaha la gashan jiray oo xoqadda ahaa ee meel walba lagu arkeyey. Bahashii bay gashatayoo xagga cirka ayey eegtay. Waxay aragtay geenyada ninka ku jooga ee boqorka ah ee duuban. Way fiirisay bal meeshuu ku dego.

Meel duud ah oo u dhawayd buu ku degey. Kolkaasay tidhi geenyadii,

"Waxaad yeeshaa, walaalow, wax alla waxaan qalab ah ee ku saaran iska wada fur. Aniga kooraha igu xidh oo sii fiican iigu adkee. Ninna iga furan kari maayo oo anaa kuu haynaee. Saynta dabadayda ka gooso dhawr tin. Kol alla kolkaad muraad 1 ii yeelato intaad duurka u soo baxdid, uun bawdadaada midigta tinka iska dul dhig. Kolba haddaad bawdadaada tinka dul dhigtid, anoo rooraya baan kuu iman, meel kastaba aan joogee. Saasaa inoo dardaaran. Haddana iska gal magaaladaada, wax uun baad la kulmi doontaaye."

Intuu dharkii iska baddaley oo geenyadii si fiican ugu xidhay, oo shalmaddii oo dhan koorihii hoosta ka mariyey, buu qalqaladii ugu ridey, oo deedna calallihii xunxumaa iska soo qaataay iyo cankaab yar oo uu ku dawarsado.

Gabadhii yarayd ee ina-boqor ahayd yaa intaa sheedda ka eegaysa. Yarkii baa deedna xaggoodii ugu soo dhaqaaqay toggii. Labadii gabdhood buu ku soo baxay, isagoo kolbaa iska soo foolxumeyey. Markaasuu yidhi,

2 "Iga waraabiya biyaha, gabdhaw! Biyaha wax iga siiya."

Gabadhii yarayd way ogayde, illeen markuu is-baddalayey iyo geenyaduu fuushanaaba wey arkaysaye, waxay biyihii u dartay galaaskii aabbeheed lagu waraabin jirey, ee lambarrada lahaa. Tii kalaa kula booddoo tidhi,

"Naa, miskaanka xun miyaad galaaska aabbahaa ku waraabinaysaa? Weelasha kale u daroo, galaaska aabbahaa ka daa!"

"Walaalay, iska raalli ahow. Anaa u daraye iska dhaaf." Way ku waraabisay.

Kolkaasuu magaaladii iska galay. Magaaladii markuu galay, cidna gaar ahaan uguma tegine, wuu iska tuugsadaa. Maradii ka dillaacdaba, calal yar oo uu meel ka helay uun buu ku toltooshaa oo ku yar hulluuqaa. Markii magaciisii la weydiiyey, 3 wuxuu ku sheegay 'Cali'. Calfihii uu huwana yaa deedna looga dhigay naynaasoo 'Cali calfaale' baa loo bixiyey. Wuu ka tuugasadayoo, magaaladuu iska dhex maraayoo, nin la bartay buu noqdayoo, "Alla, waa Cali-calfaale!", inta la yidhaa uun baa wax la siiyaa --- Ilaahay illeen ninba siduu doonuu u nooleeyaaye.--- Calfihisaa uun buu iska sitaa. Isaga cayntiisu qalab-xumadiisaa illeen waabuu ku korayoo cirka uun buu ku warayoo, calallihisii ma baddalin. Calallihisaa uun buu iska karkataa.

Habeen baa waxaa isa soo raacay saddex gabdhood oo boqorka ku dhalay. Labo waxay ahaayeen kuwii Cali togga kula kulmay. Intay gabdhihii isa soo raaceen bay aabbohood u yimaadeen. Tii u yarayd oo ahayd middii Cali xoqadda ku daawan jirtay baa labada kale ka soo dhaadhicisay inay aabbohood ka cadsadaan inuu rag u dhiso. Mid walba ninkay doorato in loo dhiso, inay aabbohood ka cadsadaan bay ku soo heshiiyeen. Kolkaasay aabbohood u yimaadeenoo, way cadsadeenoo,

"Aabbow, rag baan kolka u baahannahaye, waan muddakarnaye, noo dhis.", bay ku yidhaaheen boqorkii. Gabdhahana midda yar baa u quruxsan.

Kolkaasuu aabbihii wuxuu yidhi,

1 "Magaaladaan idiin soo shirinayaa. Wax alla wixii geyaankiina waan soo shirinayaa. Kolkan saa u soo shiriyo, mid waliboot kaad jeceshahay, jeedalkayga baan midkiinba mar u dhiibayaaye, ku dhufuto, deedna gacanta soo qabso. Markaasaan kugu nikaaxayaaye."

"Waa yahay.", bay yidhaaheen.

Subaxdii dambaa la soo shiriyey dadkii oo dhan inta loo sheegay oo la yidhi, "Gabdhihii ilma-boqor ahaa yaa maanta la gursanayaa oo rag dalbaday."

Nin walba lebbiskii lebbis ugu quruxsamaa, ayaa isku soo hilay. Nin walba oo meeshaas ku noolaa, wuu isa soo shaaximay.

Gabadhii u weyneyd ayaa inta dadkii wada fiirisay, nin isa soo qurxiyey ku 2 dhufsataay. Waa loo soo bixiyey oo waa loo nikaaxay. Qaaddigu isna meeshuu ku diyaar ahaa. Tii kaloo ku xigtay tan weyn baa iyana markeeda loo dhiibey jeedalkii. Ninkay dooratay oo qurux iyo qimaba isku darsaday ayay ku dhufsataay. Way la soo baxdooy ku dhufsataay. Tii yarayd oo dadkoo dhaniba eeganayey, ayaa meeshii ku hadhay. Cali-calfaalana ninna uma yeedhan oo magaaladii buu ku hadhay oo shirka kama soo qaybgelin. Illeen iyaduna way arkaysaye, Cali-calfaale say u guursato, ayey doonaysey. Intay dadkii shirka isugu yimid ku meertay, ayay dabadeedna intay aabbeheed ku soo noqotay, tidhi,

"Aabbow, anigu ninkaan dooran lahaa, magaaladuu ku jiraa. Lama keenin meeshan." Askar baa la diroo, waxaa la faray, "Magaalada waxa rag ku hadhay ka soo bixiya."

3 Waa laga soo bixiyey, Calise laguma soo darin.

Gabadhii raggii dambe ayey haddana Cali ka xushay, wayse ka weydey, deedna aabbeheeday ku tidhi,

"Ninkii aan guursan lahaa weli meeshan ma iman."

Qoladii askarta ahayd baa markii kol labaad beledkii loo diray, ka soo laabtay oo yidhi, "Cali-calfaale mooyee, nin magaaladii ku hadhay ma jiro." Kolkaasuu boqorkii yidhi, "Bal Cali-calfaalana iska keena oo soo kexxeeyaa."

Kol alla kolkay Cali-calfaale aragtay, yay jeedalkii intay qaadday, ku dhufatay.

"War, way halmaantaye, ka qabta.", baa la yidhi. Waa laga qabtoo, haddana inta yeedhaa la yidhi, "Eego mar damboo, la soo bax ninkaagii."

Intay haddana dadkii oo dhan fiirisay, bay Cali-calfaale ku dhufatay.

"Way kamma'daye, ka qabta." ayaa la yidhi. Mar saddexaad bay haddana Cali-calfaale jeedalkii ku dhufatay. Boqorkii iyo boqoraddii gabadha dalay naxdintii gabadhii yay la indho beeleen. Indhihi baa dam yiidhi. Way nexeen.

Labadii nin oo ay doorteen labada gabdhood waaweyn, inta si fiican loo galay, yuu boqorkii wuxuu yidhi,

1 "Tan yari weyga tag habowdaye u meheriya ninkeedoo, meelahaal alawaadda hoose ah maqsin yar oo xun siiya, halkaa hayska galeene. Wax xoogaaya oo astura iska siisiyo, way naga dhimataye, halkaa uun ku quudiya." Halkasay deedna iyada iyo Cali-calfaale isla galeen. Iyadu way ogtahay waxa meesha ku jira, dadka kaloo dhammina war kama hayo.

Boqorkii iyo boqoraddii, ayaa waa dambe la yidhi, 'bal dad dabiiba oo indhahaasi say ugu baxaan wax u qabta, ha loo raadsho.' Nin adduunkoo dhan laga yaqiin indhaha aad u daweyn jirey, ayaa loo yeedhay. Labadii qof buu indhoodii arkay. Markuu arkay, buu wuxuu yidhi, "Caano wiyleed oo dhay ah, haddii indhaha lagaga shubo, wac bay u odhanayaan."

2 Kolkaasaa la yidhi, "Caano wiyleed, yaa keenin?"

Kolkaasuu dee boqorkii yidhi, "Labadii nin ee gabdhahayga waaweyn guurasaday, nin waliba faras wuu leeyahaye, caano wiyleed duurka ha u doono oo wiyl ha ii soo liseen."

Labadii nin oo arooska weyn loo qabtay baa loo yeedhay, Calina arrinta wuu maqlayey oo dhegtuu u dhigayey. Kolkaasaa labadii nin waxay ku yidhaaheen, "Labadiinan, waxaa laydiin ku yeedhay, dee naxdintii gabadha yar baan la indha-beellaye, ninkan dabiibka ahi wuxuu yidhi, 'Haddii labada waalid ee indha-baaley, caana wiyleed indhaha lagaga shubo, way bogsanayaan.' Waa inaad caano wiyleed raadisaan."

3 "Dhibba ma laha." bay yidhaaheen, "annagaa raadinayna." Nin waliba faraskiisii ayuu kooraystay, sahayna wuu qaataay. Caano wiyleed baa la raadshey.

Cali wuu la socday arrinta. Qaraffadii uu qarafaysanayey ayuu dameer ka iibsaday. Kolkuu dameerkaas iibsaday, buu dawarsigii iska daayey. Intuu qaataay weel oo dameerkii reeryeystey buu fuulay isaguna. Magaaladii buu ka bixiyey oo dibadda u baxay. Labadii nin oo farsihi kuu jooga oo shaixinan yuu ka daba keenay.

"Qoor iyo xero Cali-calfaale wuu ina dabo socdaa oo dameer buu fuushan yahay!"

Intay ku qosleen, ayey candhuuf ku tufeen, 'tuu'. Waxay ku yidhaaheen, "Ma annagaad caano wiyleed nala raadinaysaa, qunin yohow?" Way iska dhaafeen.

Kolkay duurkii galeen, ooy ka libdheen, isna magaaladii ka soo libdhay, ayuu tinkii geenyadii walaashi ahayd, intuu la soo baxay, bowdadiisii iska dul dhigay. Kolkuu dul dhigayba, geenyadii oo boodi oo duuli baa halkii ugu timid, sidii taar oo kale. Kolkaasay tidhi, "Dee, walaal, maxaa ku dhibay ?"

"Walaal, waxaa i dhibay, gabadhihi ilma-boqor yaa lagu yidhi, 'Mid waloooyba nin dooro!' Malaha, gabadhi i arkasay oo u yarоо u qimo badnayd, ayaa i dooratay.

1 Doorashaday i dooratay naxdintii ayaa labadaadii waalidba indho beeleen. Nin dabibaa u yimidoo, 'Caano wiyleed oo dhay ah, ha loo doono', buu yidhi. Labadii nine gabdhaha kale guursatay yaa mid waliba faras qaataayoo baadi-goobay wiyl caaneheed, anigana tiradaba layguma darin oo nacas baa lay moodey. Sidaasaa i qabsataye, kolka haddaad ii timid, adigu bal wax alla wixii dhiba ee i haysta, xaaladeeda garo."

Gabadhi baa tidhi,

"Huunno, bishaarayso, wiyl dhashay ayaannu xalay meel wada miranayney. Meel togagga ka tallaabsan oo ah meelayan iyagu gaadhi karayn bay ku dhashay. Taasaan kula doonanayaa. Xidhixidho wax alla wixii qalabkaaga ah ee aad horay u sidatay oo dameerka gurada u saar."

Kolkaasuu qalabkii hore oo aabbihii oo uu geenyada ku soo fuulay ku dhacay. Qalabkii kalana wuu soo qaatoo, hoostuu soo gashaday, weelkiina wuu soo qaataay. Geenyadii buu fuulay. Mar keliya intay la booddey, bay webiyihii oo dhan kala tallawdey oo meel cidla ah oo wiylishu uun ku dhasho dhigtay.

Markay meeshii geysey, bay waxay ku tidhi, "Walaalow, wiylisha xagga dabaysha ha ka marin. Wiylka yar ee ay dhashay dil oo gawrac. Saanta ka bixi. Adigu dhex gal saanta wiylka yar. Markaad dhex gasho, kolkaad hooyadi, iyadoo rooraysa oo dararsan, weelka qaado oo ku lis. Markaad listo dhayda, weel ku shub. Jijada yar ee gaarka ah dhayda ku shub, xoorkana

3 jijada kale ku shub. Kolkaad caanaha ka listid ee labada jijaba ka buuxisid, eed caanaha inta kalana dhulka kaga listideed ka idlaysto, daaqsin doonatee, iska sii daa. Kolkay is-tidhaa : ilmihi baa kuu seexday, ee ay iska tagto, deedna haraggii meeshii iska dhigoo, ka soo hoos bax, anaa ku qaadiye, adoo caanihii wiylisha haysta."

Sidii buu yeelay. Haraggii buu isku maqaar-saaray. Wiyishii oo roori baa u timid. Uma ay fiirsan ee meesha dadna kama ay eeg-eegine, kolkaasay is dul taagtoo, intuu laba gacmood hoos kala soo baxay, sidii wax nuugaya, ayuu lisay. Caanihii dhayda ahaa jiijo gaaruu ka buuxiyey, caanihii xoorka ahaana jiijo garuu ka buuxiyey. Labadana wuu higaagtay, intii naasaha ku hadhayna dhulkuu ku lisay oo ku dul seexday.

Wiyishii baa is-tidhi : wuu ku nuugaye, iska daaq doono. Kolkay ka daaq doonatay eey ka fogaatay eey ka qarsoontay, ayuu deed ka soo hoos baxay maqaarkii isagoo sita caanihii wiyyisha. Geenyadii walaashii ahayd oo ag joogtay buu u yimid. Kolkaasay waxay ku tidhi, "Isa shaixinoo, sidii oo kale, isu gal." Sidii boqorkii oo kale buu u lebbistey, labadii jijana hoostuu ku soo qaatay. Geenyadii buu fuulay. Cirkay intay la gashay, yay dhulka eeg-eegtayoo, waxay aragtay labadii nin oo farsaha ku joogay oo meel duura wiyyil ka daydayaya. Meel ka horraysey iyaga ooyan arkaynин bay ku dejiyey Cali. Kolkaasay walaalkeed ku tidhi, "Bal dadkaa soo socdaa, hayna soo gaadheene, aynu wax warsanee, sug." Sheedda kolkuu ka arkay, ayuu yidhi, "Waa nimankii aan sheegayayoo, wiyyil caaneheed bay doon-doonayaan." Haddaba kolkaasay tidhi, "Adiga ku garan maayaan oo meesha kaama filayaane, Kolkaad warsato, waxay ku odhanayaan, 'Wiyyil caaneheed baannu doon-doonaynaa.' 2 Wawaad ku tidhaah, 'Haddaan wiyyil caaneheed oo xoor leh idin siiyo, maxaad ii yeelaysaan?' 'Wax alla waxaad naga codsato ayaannu kuu yeelaynaa', ayey ku odhan. Wawaad tidhaahaa, 'Wax kale ha ii yeelinia eh, midkiin walba aan fargashigaa sinta kaga dhufto.' Fargashigu timbare oo kale oo daabac ah oo aabbihi magaciisii iyo kiisuba ku yaalliin.

Nimankii baa u yimid Cali-calfaale. Ujeeddadoodii bay u sheegteen. Wuxuu ku yidhi, "Haddaan caana wiyyileed oo xoor leh idin siiyo, waxaan rabo ma ii yeelaysaan?" "Haa", baa yidhaahdeen. "Midkiin walibaa intaad is-legedid sinta aan kaa daaboco oo aan fargashigaa kugu dhufto." "Ma intaasaa wax na yeelin." bay yidhaahenoo, mid walibaa intuu sinta banneeyey, ayaa daabicii lagu dhuftay. Kolkaasuu xoorkii u soo bixiyey. "Waa kaase haddaba xoorkii qaatoo, indhaha ka marmariya boqorkiyo boqoradda.", ayuu Cali yidhi.

Takhtarkuna caano wiyyileed buu soo amraye xoorba ma uusan soo qaadin. Labada ninna xoorkii bay iska soo qaateen.

Kolkay labadii nin iyagoo faraxsan fardhihiif fuuleen ooy Cali ka libdheen, yay isna geenyadii intay qaatay, halkuu dameerkii kaga yimid geysey. Qalabkeedii buu sideedii gurada ugu xidhay. Jijjadiisii buu agtiisa dhigtay. Geenyadiina wuu iska diray intuu qalabkii duudka kaga xidhay..

Goor galabnimadiiya, kolkuu nimankii inay soo tallaabeen uu ogaadey, ayuu dameerkii intuu qabsaday, fuulay isaguna. Sidii wax daallan oo maalintii giddi wax doondoona ku maqnaa buu iska dhigay. Isagoo dameerkii ku joogaa yaa labadii nin oo duulaysa ay ku dabo yimaadeen.

"Qoor iyo xero waa Cali calfaale. War ma annagaad inaad nala mid tahay moodaysey ? Dee waa kaasoo wixii naloo diray waannu sidnaa! Dameer-xume!"

"Dee maxaad iigu sheegeysaan, iska socda oo waxaad doontaan geeya, anigu maxaad ii sheeganaysaan?" buu ku yidhi nimankii, isagoon iska culaysin.

Way soo dhaafeen, way tageen magaaladii. Kolkay reerkii tageen oo ay fardhihiif furteenba, "Ma soo hesheen wixii laydiin diray?" baa la yidhi.

"Hooyoo, caano wiyyileed oo xoora baan waliba soo hellay." bay yidhaahdeen.

"Waar, xoor laydiin ma dirine, dhay ma keenteen?"

"Maayee, waa xoor cusub." bay yidhaahdeen.

2 Xoorkii baa la marmariyey indhihiif boqorkiyo boqoraddoo, wayba ku sii gubteenba. Kolkay waxba indhihiif xoorkii ugu bixi waayeen, ayuu Cali calfaale wuxuu yidhi gabadhii yarayd ee dooratay intuu la hadlay,

"Wawaad yeeshaa, fandhaalkan qaad, caanahanna quraarad weyn ku shub. Aabbahaa ula gal. Isha midigta caanaha kaga shub. 'Alla, aabbo, tan kalana!' buu ku odhan doonaa. 'Kol baad i dhashaye, ma labo goor baad i dhashay?' ku dheh!

Haddana islaanta hooyadaaya ula tag. Isha midig kaga shub. Kolkay u baxdo, ayey ku odhan doontaa, 'Alla hooyo, tan kalana!' 'Kol baad i hashaye, ma labo gooraad i dhashay?' ku dheh! Kolkay deedna ku qabsadaane, 'Alla maandhey, sidii waannu kaa daynaynaa.' ku yidhaahaan, marka dambe labada indhood ee kalana uga shub, ha

3 bogsadeene."

Labadii indhoodna way uga shubtay, kolkii dambe deedna 'wac!' bay u yidhaahen. Markaasaa boqorkii yidhi, "Gabadhii yarayd, waxay soo waddo Ilaahay uun baa inaga garane, bal aqalkii xumaa ka soo bixiya oo aqal kale oo kaa ka fiican soo dajiyaa oo raashinka u kordiya."

Halkiiba aqal kale oo kii dhaama la soo gelyey. Durba warkii baa lays gaadhsiiyayoo la yidhi, "Gabadhii yarayd ayaa caano yar meel ka keentayoo, indhay ka marisayoo, indhihi way u bexeen. Nimankii caanaha loo diray oo xoorka keenay wayba nexeen."

Markay taasi dhacday, baa haddana waxaa dhacday in magaaladii iyo boqorkii lagu soo duuley oo nin waliba qalabkiisii qaataay oo faraskiisii heensaystay. Boqorkii xataa dagaalkii wuu ka qayb galay.

Kolkii colkii lays galay, ayuu inta Cali geenyadii meel cidla ah ugu yeedhay, fuulay isagoo sita seeftii iyo qalabkiisii. Iyadoo colkii boqorka la jebiyey oo boqorkii la dili lahaa, ayuu dagaalkii soo galeay oo intii boqorka dili lahayd uu unuunka ka wada gooyey, isagiina waran baa ka dhacay.

Kolkii colkii boqorka ka soo hor jeeday la jebiyey, ayaa Calina isagoo aan cidna is-tusin oo dhaawac ah goobtii ka soo laabtay oo ka soo hor-maray ciidankii kale. Boqorkii baa ciidankii shirihey oo yidhi, "Nimanyohow maqla, nin baa maanta ii hilliyey. Haddii uusan ninkaasi inoo iman, ma guulaysanneen. inkii waran baa ku dhacay, mana aqaanni. Caawo wuu taahi doonaa. Aqalka laga taaho shaabbad mariya. Awal mariya, aroorta ha loo yeedhee." Sidii baa loo yeeloo, aqalladii baa la dhegeystoo, askartii baa aqal walba dhgeysatay.

2 Cali afadiisii buu yidhi, "Taaha iga ilaali." Goor dambe ayey intay is-yar ilowday buu taahay. Kolkaasaa deedna aqalkii shaabbad mariyey. Aroortii yaa aqalkiisii oo shaabbad leh la arkay. Boqorkii baa intaa u yimid, ku yidhi, "Ninyohow, waxaad tahayba ku aragnaye, hays qarinnine, shaaca iska qaad!." Kolkaasuu yidhi, "Waayahaye, ha la ii shir qabto, waan kuu dabbaaldegayaaye."

Meeshii lagu dabbaaldegi jirey oo boqorka loogu dabbaaldegi jirey, ayuu boqorkii shir ku qabtay. "Nin walowba, waxaad gaadiid leedahay soo fuul." bu yidhi shicibkii oo dhan. Markaasuu nin waliba, ninkii faras fiicnaaba, faraskiisii soo shaaxintay. Labadii nine gabdhaha kale qabey, mid walba faraskiisii buu si fiican u soo shaaxintay. Waa loo dabbaaldegey boqorkii.

3 Iyadoo dabbaaldeggii lagu jiro, ayuu Cali inta meel cidla ah tegey, tinkii bowdada iska saaray. Geenyadii oo duulaysaa u timid. Sidii buu u fuulay. Iyadoo hawada sabbaynaya, ayuu colkii iyo dabbaaldeggii boqorka dul keenay. Dhawr jeer buu dul mariyey geenyadii dadkii oo tuban. Kolkuu dhawr jeer dadkii

dul mariyey geenyadii sida shimbirta oo kale, ayuu ugu dambaystii boqorka hortiisi ku soo dejiyey, deedna ka soo degey, isagoo taajkii qaba.

Kolkaasuu boqorkii yidhi, "Bal nimanyohow, muraadkaagu wuxuu ah ee eed saa isugu gashay, waa inaad ii sheegtaa."

Kolkaasuu yidhi, "Kuu sheegay muraadkaya. Laba addoon oo aabbahayo lahaa yaa waa hore naga soo baxsaday. Labadii addoon baa magaaladaada lagu sheegay. Waa inaad labadii addoon gacanta iga gelisid."

Kolkaasuu boqorkii yidhi, "Calaamat ma lahaa lahaayeen?" "Sinta midigta ayay daabac ku lahaayeen." ayuu yidhi.

1 "Waa labadee? Dadkaan ma ka dhex garanaysaa?" Dadkii buu Cali indhaha mariyey. "Waa labadaas." ayuu yidhi, isagoo tilmaamaya labadii nin ee gabdhaha boqorka qabey.

Askar baa nimankii loo dhiiboo, lagu yidhi, "Bal sinahooda daabac ka daya." Markay fiirsheenba daabicii baa lagu arkay oo halkii kaga yaal. Kolkaasaa la yidhi, "Ma labo addoon baa labadii gabdhood ee boqorka kala guursadey?! Maba geyaan!"

Mid walba meel xabsiga ayaa la gelyey oo halkaa lagu xereeyey. Markaasaa isagii la yidhi, "Waa kuwaa addoomahaagiiye, maxaan yeellaa haddaba?" "Dee anigu addoomahayga xorayn maayo. Kaamana tegayee in addoomahaygii ay yihiin dhgeysatay.

2 uun ha lay ogaado." Labadii nin baa lagu yidhi, "Gabadhaha boqorka maba geydaane, iska fura." Waa laga furay. Labadii gabdhood midba nin kale ayaa lagu xidhay.

Boqorkii wuxuu Cali ku yidhi, "Addoomahaagii waa kuwaa ee bal qabso. Adiguna iga tegi maysid. Wiilkaygii baad tahay. Haddaan dhinto, saldanadaydii adaa qabsanaya."

Markii boqorkii dhintay, Cali baa saldanadii lagu wareejiyey, oo boqorkii waddankaasoo dhan ayuu noqday. Aabbihi buu kolkii dambe akhbaar u dirayoo, wuxuu ku yidhi, "Halkaasuu aabbihina ka ogaaday inuu halkaa ka cago-taagey.

Dee waa tan la yidhaahdo : nin walowba Ilaahaa sug, ha ka samrin. Caliba 3 samirkii bay isaga iyo geenyadii walaashiis ahaydba halkaa ku gaadheen oo halkaa ka caga-taageen.

Sheekadii Cali calfaale halkaasay ku dhammaatay.

1. Dannoonal Misri

Nin suufi ahoo oo diinta Islaanka aad ugu qummanaa oo Ilaahay cabsidiisu ku dheerayd, yaa wax alla wuxuu arkaba cilmi kala baxayey, dhulkana wuu socon jirayoo kolba wuxuu arko yuu cilmi ka qaadan jiray. Meel bad agteeda ayuu maray subax hore. Markaa wuxuu arkay oo baddii ka soo baxay, bahalkan biyaha ka dhex ciya ee raha la yidhaah oo rah weyn ah. Rahii baa berriga u soo baxay oo iska socday. Ninkii baa is-yidhi, "Bal rahani meesha uu tago la yar soco."

Markuu xoogaa la yar socday, ayaa geedka ka yidhaah dibaqalooc ama hangaralla aha oo meel taagnaa rahii sida farsaha oo kale u fuulay. Kolkaasuu la dhaqaaqay oo la kubkubleeyey. Kolkaasuu is-yidhi, "Ilaahay cilmi weynaa. Bal labadaan

¹ Ilaahay is-dul dhigay, aan ogaado."

Wuu iska dabo galay. Hargarallihii oo fuushan rahii ayuu la socdaa. Wuu la kumbadhlaynaya oo wuu la boodboodayaa, ninuna weyska daba socdaa. Maalinta niskeed ayey is-fuushanaayeenoo ay is-wadeen. Marka duhurkii ay tahay, xilliga ay safarruhu hadhimo degaan, ayuu wuxuu ku soo baxay geed weyn oo hadhac qabow. Hadhka hoostiisii hadduu dhawray, nin baa hurdey, labadii bahalee is-fuushanaana, ninkii hurdey bay abbaareen. Markaa hangarallihii ninkii hurdey madxiisii ayuu ku degey. Halkaas ayuu xaraabo diyaar ugu noqday, illeen dagaallan buuba u socdaaye. Rahiina dib buu u soo yar noqdayoo, meel aan ka fogeyn ayuu ku sugey.

² Ninkii isagoo fajacsan, oo ninkii hurdeyna aan toosin, ayuu wuxuu arkay abeeso weyn oo ka soo socota meel u dhow, oo kolba dhan isu-rogaysa oo 'walgaf walgafta haya. Abeesadu maalintaas oo dhan bay soo socotoo, waxay ku socotey ninka geedka hurda. Kolkay ninkii hurdey soo abbaartay, ayuu hangarallihii ninka madxiisii is-tagey. Abeesadii waxay maagtay ninkii hurdey inay qaniinto. Intayan qaniinin ee ku soo socoto, ayuu hargarallihii ku boodey abeesadii oo halka luqunta ah qaniyo 'dhab!' siiyey oo ka fuulay. Kolkaasay dhan walba isu rogtoo, wuuse ka fuqi waayey. Suntiisii baa saaqdayoo, ilaa ay ka dhimato hangarallihii maba sii deyn.

Kolkaasay abeesadii dhimatay ee ay is-daadisay, ayuu sii daayey hangarallihii, kolkaasuu rahiisii soo raadsaday. Rihii kolkuu fuulayey hangarallihii ayuu ninkii suddiga ahoo toosiyey ninkii hurdey. "Waarninyohow, bal toos" buu yidhi.

"Maxaad ii toosiyey?" buu yidhi.

"Adaa hurdoo madow ku jiraa, ayuu Ilaahay ku ilaalinaya," buu yidhi "Oo waxaan oo dhan dhibaatada kaa xifdiyayaa. Bal eeg bahalkan yar hangarallaha la yidhaah ee sii fuulaya raha. Saaka salaaddii baan soo raacay. Intaa waan la soo socday. Ilaahay baa kuu kaalmaynayeye, abeesada weyn ee halkaa wadhan yaa inay ku cunto damacsanayd. Kolkaas ayuu hangarallihii abeesadii qaniiney. Abeesadii baa dhimatay. Haddaba Ilaaha sidaa kuu ilaalinaya oo waxa xun oo dhan kaa ilaalinaya, indhahaagii see ugaba seexdeen, maad Ilaahay uun caabudid?"

Ninkii hurdey baa ooyeyoo, isaguna suufi noqodoo, cilmiigii la yaabay, kolkaasuu iskaba raacay suufigii Dannooral Misri ahoo.

Ilaahay, ninba, wuxuu doono, wax yar iyo wax weyn ayuu ugu kaalmeeyaa. Marka ninka meeshaa hurdey, Ilaahay wuxuu ugu kaalmeeyey, hangarallaha soo fuulay raha, ee Ilaahay u sakhiray ee madaxiisa u soo dhigay, ayaa la qabtay cadowgii dili lahaa ee ahayd abeesada meesha fog ka timid ee laga yaabo inay dhawr habeen jidka ugu soo dhaxday siday ninkaa hurdey u cuni lahayd.

Waa tan Soomaalidu tidhaa, "Nin yar oo nin weyn diley ma aragteen? Xasanoo Xuseen diley ma aragteen? Dabagaalle aar diley ma aragteen? Kabatole kureed muday ma aragteen?"

Sidaa daraadeed bay Carabtuna waxay tidhaahaa, "walaa taxqira keyfa daciifi, ² fa rubbamaa tamuutul anfaaci min soomil anfaaci."

Kolkaasaa shay daciifa colkiisa ha dhayalsannin oo ha hagarsan, maxaa yeelay, waxaaba la arkay abeeso weynoo sunti u dhimatay. Marka Ilaahay sidaasaa wuxuu doono uu ugu gargaaraayoo, ninba Dannoonal Misri ahoo, cilmiigaa wuxuu ku gaadhey, labadhaa shay ee is-fuulay, bal meeshay tagaan u dhabba geliddooda. Cilmiga Ilaahay, meel walba waxaa laga la baxaa wixii suurageli kara. Dadka Ilaahay ee la yidhaa, "Waa ehelu-Laahidu." Si ayan dadka kale garanaynin ayey cilmiiga ula baxaan. Waa taase, wixii aad aragtaan oodhan fiiro u yeeshaa Ilaahay baa cilmi ku dheehaye.

Intaasay ku dhan tahay sheekadii Dannoonal Misri.

2. Nin Xer Ahaa (Cilmi Daalib)

Ninkaas cilmi-daalibka ahi wax alla wuxuu arkaba cilmi buu kala baxayey. Magaalo min boqor ihi joogey ayuu soo galay. Laba go' oo reer-baadiye iyo kutubtii iyo weysadii iyo masallihiina uu sitey. Aqalkii boqorka ayuu hor maray.

Irridkii aqalka ayuu ku arkay qormo ku dhigaan oo uu ninka boqorka ahi ku qoray. Wuxuu boqorku qormadaa ku yidhi : Gabadhayda hebla ah ninkii saddex goor jowhar dahab ah iigu miisaama, nin kastaba ha ahaadee, ayaan siinayaa oon u meherinayaa oon u dhisayaa.

Cilmi daalibkii farta ayuu akhristay, wax alla wuxuu hayaana ma jiraan. Ninka xerta ahi kalsoonni xagga iimaanka Ilaahay ah ayuu qabaa. Markaasuu is-yidhi, "Bal maad weydiisidoo Aad tidhaahdid, 'Gabadhaada anaa ku siin jowhartiye may siinaysa?' " Taasaa u adkaatay.

Ninkii boqorka ahaa buu u galay. Wuxuu ku yidhi,

1 "Ninyohow boqorka ihi, fartaas aqalkaaga hortiisa ku taal yaa i soo weecisey. Wuxuu ku dhigtay, 'Gabadhayda hebla ah ninkii saddex goor jowhar iigu miisaama ayaan siinayaa oo u meherinayaa.' Marka waxaan kaa doonayaa, anaa saddex goor dahabkii kuugu miisaamiye, inaad i siisaa." Markaasuu yidhi, "Waa yahaye, waxaad yeeshaa kolkaad jowhartii hesho eed ii miisaanto, ka hadalba ma laha ; ee ma adigaagan reer-baadiyaha ah, boqor kastaaba quusaye, miyaa jowhar heli kara ?!"

"Anigu waan heli karaa." buu yidhi.

"Bal waa yahaye, soo heloo, kolkaad soo hesho, ii kaalay."

2 Baddii oo ku dhaw magaaladaa ayuu ninkii xerta ahaa tegey. Wuxuu qaataay baaldi. Wuxuu yidhi, dadkii buu warsadoo, "Jowhartii xaggay ku jirtaa ?" "Waxay ku jirtaa," buu la yidhi, "badda salkeeda." Markaasuu yidhi, "Waxaan niyoodey badda inaan dhuro oo jowharta badda salkeeda ku jirta aan la soo boxo, oo gabadha ninkaa boqorka ahi dhalay aan ugu miisaamo, oo deedna guursado."

Baaldigii buu inta baddii geliyo, meel godan oo balliya oo weyn oo u dhaweyd ku dhuraa. Kolkuu maalinta nuskeedii hore oo dhan uu dhurayey, ayaan xayawaankii badda ku jirey ninka niyaddiisii daalacday. Waxay yidhaahdee, "Waa wareey!", waa laysu yeedhay, "Ninkaani qasad buu leeyahay, niyad qasa ah buu hayaa. Biyahaasina, kol hadduu qasad hayo, wuu idlaynayaa. Aynayguna hadhow meelaan ku noolaanno heli meyno. Amray inoo fiican tahay, innaga oo jowharta uu doonayo, in alla iyo inta badda ku jirta, midkeenba xabbad afka ugu soo qaado, oo halkiisaa ugu tuullo oo nidhaahno, 'Jowhartaad dooneysay waa taase, baddayada ha naga dhurin.' Kolkaa intuu muraad u lahaa waa jowharte, wuu inoo dayn doonaa." Sidaas bay ku tashadeen.

Waa alla wixii biyahaa ku noolaa, ayaan intay baddii quuseen, mid waliba xabbad jowhara soo qaaday. Meel bannaan oo badda agteediiya yaa jowhartii lagu tuuley. Saddex karood oo waaweyn ayaan loo tuurey. Markaasaa lala hadloo, la yidhi, "Ninyow, waxaad dooneysay, waa taas oo waannu ku siinnaye, baddayada ha naga dhurin oo noo daa. Annaga biyaha haddaad naga dhurto, waan u dhimanaynaaye." Kolkaasuu yidhi, "Kol haddaan dee jowhar helay, idin ka dhuri maayo. Halkaasay iigu dhammaatay."

Saddexdii kuus ee jowharta ahayd ayuu ku soo wareegay. Wuu la yaabay oo wuu ku farxay. Orod buu isa sii daayoo, ninkii boqorka ahaa ayuu u tegey.

1 Kolkaasuu yidhi, "Jowhartii waa hayaaye, gabadhaadii iyo miisaankii soo kexee." Boqorkii baa yaabay. Miisaankii iyo gabadhi iyo qaaddigii magaalada ayuu soo kexeeeyey. Kolkii miisaankii meeshii la taagey, ayuu deedna yidhi, "Jowhartaan ha lagu beego." Gabadhi baa la yidhi, "Miisaanka isku taag." Jowhartii baa dhinicii kale lagu guray. Kolkuu miisaankii la liicay, ayuu yidhi, "Waa kow. Shubo." Wuu ka shubay. "Haddana gabadhu ha joogsato." ayaan la yidhi. Meeshii bay joogsatey. Haddana waa la miisay. Kolkuu miisaankii la liicay, ayuu haddana yidhi, "Shubo !" wuu shubtay. Kolkaasuu cilmi-daalibkii haddana jowhartii miisay. Haddana miisaankii wuu la liicay. "Shubo !" buu yidhi. Wuu shubtay.

2 Markaasuu yidhi, "Intaa wax ka dheeraad ah miyaad dooneysay ?" "Mayee, intaa uun baan rabey. Kolka waan kuu meherinaynaaye, kursiga ku soo fadhiiso." buu yidhi.

Kursigii buu ku soo fadhiistay. Qaaddigii baa halkii soo joogsadey. Kolkaasuu yidhi boqorkii, "U meheri ninkaan gabadhayda, waa sidii aan meesha ku dhigaye." Kolkii in la meheriyo ay xaaladdii ku dhammaatay, ayuu deedna ninkii cilmi-daalibka ahaa gacanta taagey. Wuxuu yidhi, "I dhegeysta ! Anigu gabadh la ii meheriyo ma doonayo. Qasad kale ayaan lahaa. Qasadkaygu waxaa weeye inaan xuurul-caynta aakhilo guursado, tan adduunyadana tijaabaan ka dhigayey in ninku wax alla wuxuu isku dayo uu gaadhayo. Marka waxaan doonayaa oo Ilaahay weydiisanayaa xuurul-isku dayo uu gaadhayo.

3 Jowharta iyo wixii oo dhanna iska wada qaata. Ninkii miskiina caynta aakhilo. Jowharta iyo wixii oo dhanna iska wada qaata. Ninkii miskiina oo u baahanba siiya. Aniguna idinkaba tegey." Ninkii xerta ahaa oo la yaqiin oo aan bar sahay ahna wadan ayaan meeshii isaga tegey.

Meeshaa waxaa lagu ogaaday oo keliya, qasad waxaad u yeelatao inaad ka lib keenayso. Ilaahayna wuu aaminay, qasadna wuu yeeshay. Wuu tijaabiyyey. Kolkuu adduunyadii ku gaadhay muraadkuu lahaa, ayaa yidhi, "Tan Ilaahay haddaad ku waddana, sow xuurul-caynta jannaba ku gaadhi maysid? Haa!" Sidaasuu yeeloo deedna tii Ilaahay buu ku waday. Halqaasay ninkii xerta ahaaye cilmi-daalibka ahaa sheekadiisii ku dhammaatay.

3. Boqor iyo Gabadhaas

... Soomaalidu waxay tidhaa, "Adduunka weligiiba nin boqor ihi wuu soo -irey." Boqorkaasi mid magaalo iyo mid baaddiye labadaba wuu lahaa...

Boqorkani wuxuu ahaa boqor magaalo. Gabadh, wuxuu dhalay, aad u fiicanoo iimaan qabta. Kol alla kolki uu wax "hoo," yidhaa oo uu wax siiyo, ayey odhan jirtey, "Aabbo, siini waa tan Ilaahay."

Boqorkuna waa mid iska qallaf ahaayoo aan saa u sii iimaan badnayn. Wuxuu is-yidhi, "Gabadhan yar ee wax alla waxaad siiso, 'Aabbe, waxaad maxadsan tahay' ba aan ku odhanayn ee ku leh uun 'Siini waa siin Ilaahay.' Kumaba citiraafsana eh, sidaad u gashaa?"

1. Wuu fakaray, kolkaasuu is-yidhi, "Nin dhallinyara ah oon waxba hayisan u meheri oo waxaad ku tidhaa, 'Haddaba siini waa siin Ilaahaye, Ilaahay meeshuu doono wax ha kaa siiye, ninkaasaan kugu daraye, iska raac.' Bal kolkaa waxay yeeshaan eegi doonaa."

Gabadhii buu u yeedhay subax, wiil dhallinyaro ahaa wuu u yeedhay. Wuxuu ku yidhi gabadhii, "Aabbo, in badan baad tidhi, 'Siini waa siin Ilaahay', waxaan ku siiyey maantay nin dhallinyara ah, waana kugu nikaaxayaa, waana kugu darayaa. Meeshaad doonto la tag."

"Haye," bay tidhi, "siini waa siin Ilaahay."

2. Wiilkii buu u meheriyey. Wiilkii buu ku yidhi, "Qofkaa kaxayso oo, meel alla meeshaad doontaan isla taga."

Wiilkii bay gacanta qabsatoo, waxay tidhi, "Sow layguma kaa nikaixin? Siini waa siin Ilaahaye, Ilaahayna ina khasaarim maayee, ina keen, Ilaahay baan aamminaynaa -ye, iska soconnee." Wiilkii bay gacanta qabsatoo, way iska dhaqaqeem. Dhawr habeen ayey sii dheheen. Magaala kale oo nin boqor ihi deggan yahay ayey tageen. Markaasay xaafad qolo leedahay martiyeen oo ku degeen. Xaafaddas waxaa degganaa

dad mushtar ahoo leh awr badanoo kolba intay magaalo ugu safraan wax ka soo geddista. Waxay dadkaasii ku shaqaysan jireen niman ay ijaar siiyaan oo ay ku yidhaahaan, "Sii socod iyo soo socod, markaad waxaa ii soo gado, xoola caynkaasa ayaad leedahay. Mushqaayaddaadu waa intaa."

Ninkii gabadha watey oo soo martiyyey, kolkay dhallinyaronnimadiisii arkeen, ayuu nin xaafaddii ka mid ihi, wuxuu siiyey aqal. "Aqalkaa iska gala." buu yidhi, "waxaad cuntaanna waa kaa. Aniguna kolkaan 'Ii safar.' ku idhaa, ii safaroo. Xaaskaagana waannu kuu xifdiyaynaaye, ha ka walwalin, adiguna shaqayso." "Waa yahay" buu yidhi.

1. Ninkii awr safara baa loo dhiibey. Kolkay subaxdii magaalada ka ambabbaxaan, meesha ay hadhimo degaan ayaa waxay ahayd meel ceel ah. Ceelkii bay hadhimo-degeen. Awrtii bay furteen. Kolkay ceelkii ka cabbeen awrtiina ka waraabsadeen, ayaa intay hadimmadii u bislaanaysey, lays yidhi, "Nin walowba ceelka ku soo qubeyso." Wiilkii baa ceelkii galay. Isagoo ceelkii ku qubsanaya, ayuu meel yarood duluc ah wuxuu ku arkay wax u eg saddex xabboo liina. Saddexdii xabboo liinta ahaa ayuu soo qaaday. Isagu liin ahaan buu u haystaa. Kolkuu ceelkii ku soo meydhay, ayuu ayuu liintii la soo baxay. Waxaa meesha ku soo socdey safar kale oo habeendaas magaaladii u hoyanaya. Safar cokan oo buuxa oo wax soo gatay, ayaa la soo hadhimodegey.

2. Wiilkii baa nin safarkaa la socdey warsadoo wuxuu yidhi, "Xaafadda nin hebel leeyahay, ma taqaan?" Xaafadda uu weydiyyey waxay ahayd middii uu inanku safarka ka soo kexeyey.

"Haa." "Waxaad yeeshaa, labadaa xabbo ee liinta ah, intaad xaafaddaa hebel gasho, waxaad tidhaahdaa, 'Ninkii safarka kexeyey xaaskiisii labadaa xabbo ee liimada ah ayuu soo diray, ee hooya hooya siiya.' "

Sidii buu ninkii yeeloo, gabadhii baa loo geeyey liimadii. Waxaa lugu yidhi, "Ninkaagii baa durba laba xubbo liima kuu soo diraye, hoo." Way qaadatay, "Siini waa siin Ilaahay."

3. Isaguna xabbad buu la hadhoo, meel buu ku ritey. Markay safarkii dhaqaqeem ee ay horay u sii socdaan, yay goor habeennimadiiya gabadhii diirtay liintii ... liin ma ahayne wax kale oo u eg bay ahaayeene ... Markay dhoofkii ka qaadday, waxay ku dhix aragtay dahab, xabbadda yare la soo bixiyo, wax sarrifi karaaba ayan jirin. Illeen ina-boqor bay ahayd oo way garanaysaa waxaane, xabbad bay soo bixisay, intii kalana meel bay ku qarisay. Ninkii boqorka ahaa bay xabbaddii

ula tagtay. Waxay ku tidhi, "Waxaan doonayaan xabbaddaa dahabka ah inaad ii sarrifto."

Kolkuu arkay, buu wuxuu yidhi, "Dee inaan magaalada dhan iyo wax bangiga yaal oo dhan ku siiyo mooyee, waxaan wax sarrifi karaaba ma jiraan."

"Waan kugu yeelan," bay tidhi, "inta kale ee baaqiga ah ee hadha."

Kolkaasuu daaro fooq ahaa oo si fiican u dhasan siiyey oo yidhi, "Horta, bal intaa qaado. Doorahaa fooqaa ee isu wareegsan oo dhawr dabaq isu dul yaalla, xisaabta ha kuu sii galeen ee qaado." Wixii kalana sarrifikii lacagtaa waagaa la qaadanayey, ayuu uga buuxiyey. "Waxna waad igu leedahay." buu yidhi.

Halkii bay u guurtoo, kolkii u horreysey bay gashay qolkii u hrreeyey. Xaafaddii ay markii hore ku soo degeen bay inta timid, naag ka mida ahayd ku tidhi,

"Ninkaygu kolkuu soo noqodo, hablaay, soo raacoo, halkaa igu keen." "Waa yahay."

Naagtiba gaadhba laga qabtoo, illeen waa naag xoolo lehe, reerkay ku soo degtay waabay ka xoola badataye, dabaqa saray gashayoo, wixii nemco ahaa ayey durba kayd ka sii dhigtay.

Ninkii baa soo safarkii la yimid. Safarkii baa ninkii lahaa ka guddomey, wixii mushqaayad uu lahaana wuu siiyey. Gabadhii ay la ballantay baa soo boodoo, waxay tidhi, "Ninyohow, xaaskaagii meel buu galaye, ina keen kuu geeyee." Wuu noxoo, wuxuu yidhi, "Halkaana kaga tagaye, miyaa layga qaataay?"

² "Maya, lagaama qaadane adigaa arki doona eh ina keen." bay tidhi. Way soo horkacday. Kolkay dabaqa hoostiisii joogto, ayey ku tidhi ninkii,

"naagtaadii, wax alla waxaan oo dhan iyadaa iibsatey oo yeelatay, meel korayna ku jirtaa. Ina keen aan ku fuuliye."

Kolkaasuu cabsadoo yidhi, "Malahaa waaba layga qaataye, anigu, iyaadoo halkan iigu soo dhaadhacda mooyee, wax ku jira dabaqyadaanba garan maayee, ma fulayo." "I sug." bay tidhi. Fooqii bay kor fuushoo, gabadhii bay u tagtoo, kolkaasay tidhi, "Ninkaagii baan arkaye, wuu i aammini waayoo, wuu cabsadaye, kaalay soo kaxayso."

³ Orod bay isa soo qaadday. "I tus." bay tidhi. Dhulka kolkay u soo dhaadhacday ooy aragtay, bay gurada kaga dhacday. Way dhundhunkatay oo lugahay dhunkatoo meel walbay ka dhunkatay. Gacantay intay qabsatay, bay tidhi, "Hebel, ina soo fuuli fooqa. Siini waa siin Ilaahay."

Kolkay kor fuuleen, yay waxay u deddejisey, wixii uu ku noolaan lahaa. Qadadii bay durba dakhso u siisay. Kolkuu qadeeyey, ayey tidhi,

"Musquushaa galoo, ku qubeyso, ciddiyahana iska gur, saabbuunta ku qubeyso oo dhawr jeer is mari, deedna ka soo boxoo, sariirtaadan kaaley iska seexo. Caawo ayaan is-waraysan doonnaaye."

Halkii buu deedna galoo, si fiican u qubeystoo, ciddiyihii iska gur, salaadiihii tukaday, oo iska seexday. Iyadiina kolba cunta nooca ayay "Waxaan maysku dayn?" gurtay.

Habeennimadii haddii la gaadhad, ayuu yidhi, "Waaban gam'i waayoo, waan fajacsan ahaye, waxni xaggee inooga yimaadeen?"

Waxay tidhi, "Siini waa siin Ilaahay. Wax aad adigu keentay ayaa waxaa Alle ka soo bixiyey."

"Haa," buu yidhi, "laba xabboo liin ah ayaan kuu soo diray."

"Haaa 'a! Haddana bal i sug." bay tidhoo, waxay soo bixisay liintii ay xabbadda keliya ka bixisay. Xabbad kale oo dahaba ayey soo qaadday. Kolkaasay tidhi, "Xabbaddaan oo kale ayaan boqorkii magaalada waxaan ka siistay waxaan oo daara ah iyo waxaan oo lacag ah iyo lacag kale oo bangiga inoo taal oo aan weliba deyn kale ku sii leennahay. Siini waa siin Ilaahaye, waa tii aabbahay yidhi, 'Meeshuu doono Ilaahay wax ha kaa siiyee.' Dee waxaasaanba hellay."

Kolkaasuu yidhi, "Bal waxaad yeeshaa ...kuwaas oo kale ahna waan hayaa..."

Wuu la soo boodoo, "Anna tanaan kaa reeboo, maba aanan dayin waxay tahay." ² Tiina waa la diiroo dahabkii oo kale baa lagu arkay. Liimooyinkii saddexda ahaa, markii la diiray, dahab baa lagu wada arkay.

Kolkaasaa deedna ay Ilaahay ku xamdiyenee, way tuktukadeenoo, tashi bay bilaabeen. Gabadhii baa waxay ku talisay, "Sartan fookha ah ee magaalada u dheer, weliba fookhiyo kale aan ku sii darro, ilaa iyo inta samada ay ka gaadhaan, innagoo ula jeedna, magaaladii aabbahay in laga arko oo adduunkoo dhammi fajoco oo is-weydiyo, 'Daarta yaa dhistay?' Daartaas waa in caalamkoo dhammi soo dalbado oo daawasho ugu yimaado."

³ Sartii baa fookhba fookh la kordhigay oo dhisme lagu bilaabay. Fookhii la dhammeyoo la dhisaba wax baa lagu sharraxayoo raashin baa la dhigaa. Kolkii, malaha, soddon dabaq lays kor-mariyey, ayaa deedna adduunkii oo dhammi warqado iyo farriin soo diray. Ninkii magaalada lahaa ee boqorka ahaa, yaa la moodey inuu isagu sarta dhisay, "War ninyohow, adoo, kolkii horaba, magaaladaadu magaalooyinka kale ka korreysey, yaad daar dheer oo laac dheer aad dhistay. Waannu yaaban nahaye, daartaa aad dhistay maxaad ula jeedaa?" yaa farriimihii

adduunyada laga soo weydiyey.

Markaasuu warkii celiyoo, wuxuu yidhi, "Anigu ma dhisin. Dad waa dhowmagaala-da soo galay yaa iga iibsaday. Markii hore, fookh yar oo gaaban bay ahayd. Dadkii iga gataay baa dhisanayoo, aniga laftigayga fajacsan. Dee anigu ma dhisan ee waa inaad ogaataan!"

Markaasaa laysku noqodoo, waxaa lagu yidhi, "Dadka dhistay ma nooga heleysaa inay maalin nala shir qaataan ?" "Inaan ke helin baan ku tidhinaayaaye, bal i suga, aan la hadlee."

Wiilkii iyo gabadhii buu boqorkii u yimid, Kolkaasuu yidhi,

1 "Maqla, waan idin la shir qaadanaya. Adduunkii baa fajacay daartan aad dhisaysaan. Waa tanoo cirkii iyo qorraxdii iyo meel walbay naga qarisay. Caalamkii oo dhan baa fajocoo, waxaa la yidhi, 'Ninka sartaa dhisanaya aan u tagno oo aan soo booqanno.' Inaan anigu dhisanayo, baa la moodey. Anna waxaan idhi, 'Ma dhisanayo ee dad caynkaasa baa dhisanaya.' Kolkaasay yidhaaheen, 'Aan la shir qaadanee na tus.' Anna 'Waa yahy' baan idhi. Marka waxaan idiin la imid, inaan idin ogeysiyo in laydin imaanayo, ee waa inaad ka raalli noqotaan, martida raashin koodana aad ku talagashaan."

"Marxaba." bay yidhaahiin. Way ka ballan qaadeen.

"Maalin hebla kaalaya." baa lagu yidhi. "Dadkii farriin u faroo, noo yar kaadi."

2 In alla intii fookh ahay ayey la damceen habeenba inay fookh martida ku dhixiyaan. Fookh walba nimco ah wax cunno ahoo aan duugoobaynin, oon qurmaynin oo wanwanaagsanoo tii 'Quutul Muluuk' la odhan jirey ah ayey ka buuxiyeen. Ciidammo aad u shaqeeya oo nadaafad lehna way u sameeyeen.

Kolkaasaa deedna muddadii lagu yimid. Wafdigaa yimid ee boqorrada caalanka ahaa waxaa ku jira aabbeeed. Gabadha iyo ninkeegu wey ogaayeen in aabbeeed la iman doono wafdigaa boqorrada ah oo la casumey. Qol walba waxay u sameeyeen jarjanjariisa laga fuulo. Waxay u qorsheeyeen in dabaq walba maalin iyo habeenkeed lagu nasiyo wafdigaa ilaa ay muddo bila maalinba dabaq hor leh uga hoyanayaan. Fooqii u sarreeyey mid u dhaw oo codka dadka hoos joogaa ay ka maqli

3 karaan ayey gabadhii iyo ninkeedii fuuleen.

Kolkii fooqii u hooseeyey wafdigii soo marayo ayaa, iyadoo maqlaysa, aabbeeed wuxuu kuwii kale oo la socdey ku yidhi, "Nimanyohow, gabadhaan dhalay ayaa odhan jirtay, kol alla kolkaan wax siiyo, 'Siini waa siin Ilaahay.' Waaban u cadhoodayoo intaan nin caydh ahoo dhallinyaro ah u meheriyey een ku daray, baan idhi,

'Meeshaad doontaan Ilaahay wax haydin ka siiyee, orda iga tag.' Dee 'Siini waa siini Ilaahay'-dii gabadhii odhan jirtey tanaaba u daliila. Dadkaan aan boqorradha ahayn, ee beecmushtar hore oo aynu ku maqlay aan ahayn, ee waxaan dhistay, sow dad yaab leh maaha ?"

Gabadhii baa inta soo degtey ninkeediina soo wadday aabbeeed u timid oo ku tidhi, "Aabbe, may garan ? Waa anigiiye kanna waa ninkaygii. Siini waa siin Ilaahay." Boqorradiina way maqlayaan.

Kolkii laysa salaamay, ayuu aabbeeed boqorradii kale ku yidhi, "Gabadhaan idiin sheegayey waaba tan." Gabadhii buu ku soo jeestey oo ku yidhi, 1 "Waxaan ma adinkaa iska leh ?"

"Haa, annaga iska leh."

"Dee, xaggee alle wax kaa siiyey?" ku odhan maynoo, waxaad odhan jirtey baa run ahe, bal wax naga tus waxaad waxaan ka samaysey."

Xabbad dahabkii ah bay meel ka soo bixisay. "Aabbe, weynnu is-ogeyne, wax alla waxaad xoolo lahayd dahabkan yar ma sarrifi karaan ?" "Maya." buu yidhi.

"Dee haddaba xabbadaan anaa ku siiyoo waan kuugu hadiyeeyaye, qaadoo iska noqo markaad martiqadka dhammaysato."

2 Wafdigii bay kexeyeenoo fooqiyadii is-dul saarraa bay habeenba mid ku hoyiyeen. Laba bilood baa billa fooqiyada kor loo sii fulayey, bilna hoos loo soo noqonayey. Kolkaasaa deedna markii casumaddii la dhammaystay oo fooqiyadii laga soo degey, yaa hadalkii gabadhu aabbeeed ku tidhi la rumeyey oo la yidhi, "Allaylehe, 'Siini waa siin Ilaahay' gabadhu hadday odhan jirtey been ma ayan sheegin oo waa run."

Halkii baa lagu xaqiisday.

4. Nebi Suleymaan iyo Canqa

[Waxaa jirta, sheeko saan ku maqallay, ama kutubaha qaarkoodba ay dhigaan, Nebi Suleymaan wax waliba, wax shimbir ah iyo dugaag iyo insi iyo jinniba hadalkooda wuu garanayey. Markaa waaba xukumi jiray, shay walbana gaar ahaantiisa Ilaahayna ha laga boqo.]

Waxaa jirtay shimbir magaceeda la odhan jiray 'Canqa'. Canqadaas wax xoog weyn bay ahayd, shimbir adduunyada u soo baxday oo le'eginma jirin. Dee inay

xoog weynayd waxaad ku garanaysaa, maroodiga ayey ugaarsan jirtay oo cuni jirtay.
Intay soo duusho oo maroodiga qaaddo, yay meel la tegi jirtay oo cuni jirtay.

Markuu Nebi Suleymaan ashyaada oo dhan wacdiyayey, ayuu yidhi, "Qaddarka Ilaahay, wax loodin karaa ma jiro." Canqaa soo boodey, waxay tidhi,
"Nebiyow, marmar qaddarka Ilaahay wax oollin karaa wey jiraa."

Kolkaasuu Nebigii (caleyhi as-salaam) yidhi, "Ha lug go'in. Qaddarka Ilaahay oollin kari mayside, hadalka lug-gooyada leh iska dhaaf !" Kokaasay tidhi,
"Bal wax uun igu ogow inaan amarka Ilaahay oolliyo."

Markaasuu Nebi Suleymaan wuxuu yidhi, "Gabadha ku dhalatay xalay jihadaa
1 qorraxda u dhacdo ee galbeed ku dhalatay salkii, iyo wiilka xalay ku dhashay bari
salkii, oo labadaba niman boqorro ahi kala dhaleen, ayaa Ilaahay inay is-guursa-
daan qaddarkiisa ku dhigay. Haddaba sidaad ku kala oollin karin ?"

"Anaa kala oollin" bay tidhi, "gabadhu halkay joogto ii tilmaan."
Kolkaasuu yidhi, "Kuu tilmaamaye, dee samada duuloo, meel fog baad gaadhaaye,
meesha caalamaddaa leh ee buuraha hoostooda ah, reerka yaal, ninka boqor hebel la
yidhaa reerkiisa, gabadhii ayaanta dhaweyd ku dhalatay, oo fiidka ardaaga lagu
hayo, yaad arki doontaaye, dee saad odhan adaa yaqaan."

Samaday gashoo, arladay hoos u fiirisay meeshii loo tilmaamay ee gabadhii ku
dhalatay, ayey ku soo dhaadhacday. Gabadhii oo ardaaga lagu hayo, ayey la booddey
2 oo way qaadday oo la tagtay. Gabadhii waxay geysey badahaa meel dhex bartankooda
baxar dulmeedka waaweyn, jasiirad ah oo beni aadam tegi karaaba jirin, ayey
gabadhii kula degtey. Buurta yar gurada kore waxaa kaga yaal geed weyn oo quwa-
diisa Ilaahay uun xisaabi karo. Geedkaasi kun laamood buu leeyahay. Laan wali
ba kun faraq bay leedahay. Faraq waliba kun dhegood buu leeyahay. Geedkii
caynkaa ahaa, guradiisa sare yay waxay uga gabadhii samaysey cuf weyn oo sariir
ah oo roobkana ka celiya. Gabadhii bay halkii gelisey.

Maalin oo dhan waxay ka soo qayb gashaa shirka Nebi Suleymaan oo salaaddii bay
ka soo duushaa. Markaasay tidhahaa,
"Gabadhii meel aan beni-aadam gaadhin baan gaadhsiiyeye, raashinkeeda ha la ii
3 dhiibo." Kolkii raashinka loo dhiibey baa la yidhi,
"Inaad kala ilaalinayo. Bal wax damiin ah oo waakuu noqoda oo haddaad kala
oollin kari weydo. Hadhow adiga laguu qabsado, haddaad baxsato, u yeedh."
Shimbir la yidhaaho magaceeda 'Buuba' oo shimbir-libaax loo yaqaan yay tidhi,
"Taasaa ii waas ah."

- Shimbirtaas waa midda haddii ninkii baadiyaha madhay baa garane, adoo meel socda,
intay 'dhug-dhug-dhug' tidhaah, hadhka hore u gashaa ee is-garisa. Shimbir-
libaax baa Soolaalidu u taqaan. -

"Shimbirtaa" ayey tidhi, "yaa ii damiin ah." Shimbirtii baa damiin u noqotay oo
tidhi, "Anaa damiin u ah."

Kolkaasay casar walba waxay u qaaddaa raashinka gabadha. Raashinkaasaa
majliska Nebi Suleymaan looga dhiibaa. Muddadii ay kala oollin lahaydna waa la
qorayoo, qoraal baa lagu siiyey. Kolkay galabtii u tagto, ayey raashinka siisay
oo meel walba u dhigtaayoo ay cunsiisaa. Gabadhii waa gabadh meel loo watee,
1 maba bukoonin. Kolkaasay xarrago u kortay durba.

Wiilkiina, bari salkii ku dhashay, nin boqoraa dhalay. Markuu durba kuray
xoog leh noqday, ayuu ku yidhi aabbihii, "Berriga ayaan ka ugaadhsanayaa."
Farasyo iyo ciidan iyo ... baa la siiyo, berrigii buu ka ugaadhsaday. Wax alla
wixii ugaadh ahaa ayuu ka soo dhammeeeyey meeshii, wax ka fakaday mooyee.
Kolkaasuu aabbihii u yimidoo wuxuu yidhi,
"Aabbow, berrigii ugaadh kuma hayoo waan ka waayey. Waaan doonayaa, hadda
baddaan ka ugaadhsane, inaad badda qalabkeeda ii sameysid."

Boqorkii baa wiilkiisii doonni weyn oo xoog leh, oo dad la ugaadhsana ay ku
jiraan, raashinkana uu ku qaatoo, u sameeyey. Kolkaasuu halkaa doonnidaa badda
2 la dhex galay. Baddii buu meel walba ka soo ugaadhsadaa. Galabtii buu la soo
hoydaa.

Markaa waxaa dhawaatay muddadii ay is-guursan lahaayeen wiilka iyo gabadhu.
Nebi Suleymaan intaa wuu la socdaa.
Kolkii wiilkii badda galay oo "Waanka udhaadsan." yidhi, yaa dabayshii Nebi
Suleymaan loo soo diray doonnidii. "Dabaylyahay qaadoo, Canqa meeshay gabadhii
geysey, dakhso u gee iyagoon dhib iyo waxyeello midna qabin."

Dabayshii baa doonnidii ku xidhatoo iygoon is-garanaynin inay socdaan iyo in
kalaba, ayaa buurtii Canqa gabadha geysey hoosteedii oo badda ah yey geysey
dabayshii. Dabayshii baa ka noqotoo Nebi Suleymaan u warrantoo tidhi, "Halkii
3 baan geeyey."

"Marka is kaga la'ow." buu yidhi.
Wiilkii buu yidhi, "Buurtanaan fuuliye ; intaan ku wareego, ayaan bal ilaa gurada
gaadhiye, halkaan igu suga." Doonnidii buu meeshii ku xidhay. Ciidaankii

kalana way sugayeen. Buurtii buu ku wareegey. Waa dharaarnimo.

Gabadhiina meel bay ka eegaysaa, dooqad oo kale ah. Way is-leedahay, "Waxaan kuu eg ee soo socdaa, waa maxay ?" Waxay fiirisaba buurtii buu soo fuulay. Kolba wuxuu dhan ka soo wareegaba, geedkii u korreeyey ayuu soo gaadhey. Isagoo yar daaley, ayuu qadaadka geedka hadhkiisa u seexday. Geedkii buu kor u fiirihey. Wuxuu arkay gabadh quruxsanoo, halkaa ka soo eegaysa. Kolkuu arkay, yaa Ilaahay is-af garansiiyoo, wuxuu yidhi, "Ma jin baa tahay, gabadhay, mise insi ?"

Markaasay tidhi, illeen wax kale kuma abtirsanoo may arage, "Mayee, anigu Canqa yaan ahay. Dhasha Canqaad baan ahay."

1 Markaasuu wiilkii yidhi, "Oo haddii halkaan ay dharaartii kaaga tagto, yaa kuu wehel yeeli ? Sow wax anoo kale ah oo kuu wehel yeela kuma aad rayseen ? Haddii maalintii halkaan bahal kuugu yimaadoo, ku cuno, yaa kale celin ?"

Gabadhii cabsi aanay lahayn, ayuu ku ridey. Markaasay tidhi, "Waxaad yeeshaa haddaba, adiga sideen kugu heli karaa ?" "Anaa garane, doonidaasaan ku noqonayaa. Waxaa iigu dhex jiraa faras weyn. Farakaasaan dilayaa. Uur-ku-jirta oo dhan, dawo intaan mariyo, ayaa laga bixinayaa. Aniga iyo raashinkayga yaa faraska dhex gelayna. Markaa waxaan odhanayaa nimankaa doonnida ku jira, 'Faraska intaad dawo marisaan ee uur-ku-jirta 2 ka soo saartaan, waxaanan ka tegeyn baan helaye, halkaa geedka ku xidha. Idinkoo faraskii igu xidhxidhay, anna aan ku dhex jiro, raashinkiina iigu jiro, iska taga idinku.' "

Amarkiisii ma ay jebinnine, sidii bay yeeleen. Habeenkii oo dhan baa faraskii laga shaqeeyey. Daawaa la mariyey. Faraskuna farsahaan ma aha waayahaane, farsihii hore ee waaweynaa ee aqallada le'ekaa ayuu ahaa. Faraskii baa deedna isaga iyo raashinkiisiiba lagu ridey. Markaasaa geed duudka hoostiisa ku yaal, xadhig yar loogu xidhay, oo la yidhi, yay baddu la caaridine, halkaa badda uun ha ku haysto. Doonnidii baa habeenkii dabayshii loo soo dirayoo, iska la tagtay.

3 Casarkii, kolkay Canqa u timid gabadhii yarayd, yaa habeenkii gabadhii waxay tidhi, "Wax la daawado, oon maalintii weheshado, inaad halkaan iigu keento oon daadaawado xataa xoolaha berriga lagu dhaqdana, ha ahaadee. Miyaanad ii awoodi karaynin ?"

"Waan kuu keenin." bay ku tidhi. Salaaddii intii ayan Canqa duulin, ayey aragtay farashii. Waxay ku tidhi gabadhii, "Waxaa badda ka cad ee dul sabbaynayaa, waa

maxay ?" Inatay faraskii soo qaadday, bay u keentay gabadhii. Way iska duushoo majliskii Nebi Suleymaan ayey tagtay.

Wiilku wuxuu nimankii kula sii ballamay markay ka tegayeen. "Xeradii aabbahay taga. Waaad ku tidhaahaan, 'Wiilkii muraad buu yeeshayoo, muddo dheer buu noo qabtoo, ama berriguu iman doonaa, ama annagaaba ku noqon doonoo meeshii ka doonayna.' "

Nebi Suleymaan baa loo sheegay, gabadhii iyo wiilkii inay wada joogaan, illeen awal bay qaddarka Ilaahay ku dhignaayeene. Kolkaasuu wuxuu u soo diray saddex sheekhoo, diinta Islaanka yaqaanoo, jundigii uu diranayay oo muftin ah.

1 Dabayshii baa soo qaaday. "Isu soo meheriya." ayuu Nebigu soo faray. Way isu soo meheriyeen, oo ka soo noqdeen.

Nebi Suleymaan, isaga waa la socdaa, gabadhii inuu wiilkii aroos ku yahay, Iyaduse lama socoto. Maxay garan kartaaba ? Maalin oo dhan halkaasay aroos ku yihiin. Isagu raashinkiisuu cunaa, iyadana raashinkeeday Canqa u keentaa. Hadday doonto, wuxuu ku yidhaa, "Waxaan anigu cunayo ila dayoo." Wax bay la dhandhamisaa, lakiin badanaaba waxay ku qancisaa, "Waxay Canqa ii keenayoo, yaan iska haystaaye, iska raalli ahow."

2 Waxay is-qabaanba, gabadha baa uur yeelatay, muddadiina waxaa ka hadhay labo maalmood. Markaasuu Nebi Suleymaan intuu Canqa u yeedhay, ku yidhi, "Gabadhii wax bani-aadam ah, wa ka ilaalisayoo, ma fagaysayoo, ma sidii adigu uun aad halkaa ku geysey bay tahay ?"

"Haa," bay tidhi, "wax alla wax arkay gabadhii oo bani-aadam sheegta ma jiro." Markaasuu wuxuu yidhi, "Waxaa lagaa rabaa saadambe gabadhii oo aanay bani-aadam i is-arag. Waa inaad shirka keentaa. Anna adduunkoo dhan dhawaaqayaayoo, Canqa 'Qaddarka Ilaahay baan oollin.' waa tay tidhiye, 'U soo shira.' baan odhan doonaa. Dee halkaa waxaaba lagu siin doonaa, haddii aad ku guulaysato ahmiyad gaar ah. Wax qaddarka Ilaahay ka baxsan inaad la timid, yaa lagu ogaan doonaa."

"Waa yahay." bay tidhiyoo, habeenkii bay gabadhii u tagtadoo, waxay ku tidhi, "Berri maahane, saadambe waan ku qaadayaa." "Waa yahay." bay tidhi.

3 Intii ay sii maqnayd, ayey gabadhu u sheegtay wiilkii. Waxay tidhi, "Canqa waxay sheegtay inay majliska Nebi Suleymaan i geynayso. Adna meeshaanaad ku hadhysaa, kaa mana tegi karo. Bal haddaba ra'yii aynu is ku raaci karno, adaada nin ahoo waagi horaba ra'yiga keenaye, haddaba keen." Kolkaasuu yidhi, "Anaa keenay! Waaad tidhaahdaa kolkay buu timaaddo, 'Sidaad

ii qaadin ?' Waxay ku odhan, 'Afkaan kugu qaadin.' Waaad tidhaahdaa, 'Waagii horoo aad i soo qaadday, ma aanan ogeyne, miciyahaaga yaan i karaynoo, anna waan cuslaaday oo, dee ilkahaaga yaanan xammili karayn.' Waxay ku odhan, 'Waxaan kugu qaadin bogga.' Waaad tidhaahdaa, 'Laydha hawada yaa xoog lohoo, waa intasoo aad tunka kala bixisoo, aan dhoco.' Waxay ku odhan, 'Baalasha korkooda yaan ku qaadin.' Waxaa tidhaahdaa, 'Baalashuna waaba xaggii dabaysha weyni jirtayoo, waan kaa duulin, adiguna i hayn maysid.' Iyada su'aasha kugu soo celinoo, 'Haadaba sidaan kuu qaadaa ?' bay ku odhan. Waxaan tiraahaa, 'Faraskan meydkah ayaan dhex geleyaa oon isku xidhixidhaya. Kolkaan faraskaasuurkiisa galo, adigu faraska luquntiisa qabo oo, dee miciyahaadu faraska waxba yeeli mahayaan oo waa dhintaye, sidaa ii qaad.' 'Allaylehe talaad soo saartay!' ayey ku odhan. Dee labadeennoo isla jirra hayna wada qaaddo, illeen tebi mayso eh.'

Canqadii baa tidhi, "Kolka berraan ku qaadaaye, sidaan kuu qaadaa ?"
"Sidaad ii qaadin ?" bay ku tidhi gabadhi.
"Afkaan kugu qaadin." bay Canqa tidhi.
"Maya, miciyahaada kari maayo. Waagii hore waxba iskama garan, haddase xoog baan leeyahay oo miciyahaagaa i sarin."
"Haddaa labada lugood yaan kugu qaadin."
"Maayee, waa intaasoon kaa dhacaayoo, duullimaad baad u barataye, wixii duullaa
2 luguhuu kala fidyaaye, inaan ka dhacaan ka yaabyaayoo ma aaminayo."
"Haddaa labada baal baan kugu hagoogiyoo, guradaan ku saarin."
"Dabayshaa xoog badanoo, haddaadba qaaditaanka xammisho, anigaa, dabayshu indhaha iga tuurin oo waan indho beelin."
"Haddaba sidaan kuu qaadaa ?"
"Faraskaan bakhtiyaan dhax gelayaaye, kolkaan isku xidhixidho, adiga madaxa qaboo, saa ii gee."
"Waa yahay. Dhibba ma leh." bay tidhi.

Salaaddii horay gabadhi faraskii dhexdiisii gashay. Ninkii bay kaga dhacday dhinaca. Canqa waxba ma arag oo garan mayso. Way isku xidhixidhay.

3 Kolkaa wax in yar ka horreysey, ayuu Nebi Suleymaan adduunkoo dhan isugu yee yeedhay. Wax walba wuu u yeedhay, "Maanta Canqa loo shir qabanayaaye, ha la yimaado." buu yidhi. Waxaa la dhigay xaflad ballaadhan oo meel ban ah oo laysu muuqdo, laga sameeyey.

"Halaka badhtanka Canqaa soo dhigaysa gabadhi. Gabadhi oon weli nin arag

hadday keento, hadalkay tidhi ee u qoraa, ayey ku guulaysatay. Hadday iyaduu nin la jiro keentana, dee qaddarka Ilaahay wax oolliyaa inuusan jirin, dadkaa hadalka maqlayaye, ogaanteed lahaada."

Canqa oo gabadhi ku ciyaaraysa oo la soo duullaysa, oo faraskii ku sidda, oo la eegayo, yaa intay shirkii soo kor martay ooy dhawr goor la kor heehaabtay, ayey badhtankii soo dhigtay faraskii iyo wixii ku jiray. Shimbirtii waaska ahayd ee 'Buuba' ama 'shimbir-libaax' la odhan jirayna waa loo yeedhay.

Kolkaasuu Nebi Suleymaan yidhi, "Canqaay, gabadhi oon nin arag ma keentay ?"
"Haa." bay tidhi, iyadoo faraxsan.

1 "Xaggey ku jirtaa ?"
"Faraskaanay ku dhex jirtaa."
"Adigu uun ka fayd oo faraska intaad kala dillaaciso, ka soo bixi gabadhi."

Sidaa bay u dillaacisay ee xadhihi ka gosey. Waxaa la arkay wiilkii iyo gabadhiyoo bogga isaga jira ooy gabadhi uurba leedahay. Labadii baa halkii ka soo baxay. Canqa kolkay aragtay wiilkii oo gabadhi la jira, gabadhiina uur leedahay oo intii ka horreysey aanay ogaan, yay iska baxsatayba. Naxdintii ayey deed go'doo u dhimatayba. Canqa dambo adduunka lagu sheego, taasaa u dambeysey, amar-diidka ahayd.

Shimbirtii daminka ahayd waa shimbirta shimbir-libaaxda loo yaqaan. Shirkii
2 markay ku ceebowdey, ayey fakatay. Way dhuumatay, markay kashifantay. Duurkay gashayoo, xidhka ayey gashaa. Kolkay eggashanqadda dadka maqasho, yay inta 'dhug-dhug-dhug' tidhaaho, xidhka gashaa. Waxay leedahay damiinimadii waagii aad damiinatay Canqa, ayaa laguu qabanaya oo saasay u dhuumataa. Canqana halkii bay ku tagtoo go'day. Ummadihiina waxay ogaadeen in khalqiga insi iyo jinni, qaddarka Ilaahay wax oollin karaa ayan jirin.

Shhekadii Nebi Suleymaan iyo Canqa ka dhaxaysey halkaasay ku dhammaatay.

Appendix (Passages lack in the story "Geedi-Khayaamo")

Qarandi oodhan buu soo reebay oo faranfar oo dhan buu soo reebay, oo wixii dhulka qodayey oo dhan buu soo reebay. Wixii baa deedna nugleeyey meeshii oo waraarkii iyo markadii Qaw-dheere ka korreysey yaa la nugleeyey oo hoosta laga qoday.

Biyihii oo xiimaya yaa korka ka soo dhacay. Xooggii ay meeshii ugu dhecean, illeen kolkii hore dhulku wuu negaaye, kiiyoo la nugleeyey, wixii qodayeyna ay weli hoosta kaga jiraan oo qodayaan, yaa waraarkii go'ay. Wixii qodayey iyo dhulkii ayaa inta isla dumey, yay biyihii waraarkii Qaw-dheere hoos u raaceen.

イスラム文化研究 17 集

SOMALI FOLKTALES (1)
- TEXTS IN SOMALI [1] -

Aki'o NAKANO

昭和57年3月31日 印刷発行

発行 東京外国语大学
アジア・アフリカ言語文化研究所
東京都北区西ヶ原4-51-21
印刷 有限会社 柏栄印刷社
東京都北区豊島8-8-8

STUDIA CULTURAЕ ISLAMICAE

1. Aki'o NAKANO. *BASIC VOCABULARY IN STANDARD SOMALI (1)*, 1976.
2. Wataru MIKI. *INDEX OF THE ARAB HERBALIST'S MATERIALS*, 1976.
3. Hikoichi YAJIMA. *THE ARAB DHOW TRADE IN THE INDIAN OCEAN*, 1976.
4. Yuzo NAGATA. *SOME DOCUMENTS ON THE BIG FARMS (ÇİFTLİKS) OF THE NOTABLES IN WESTERN ANATOLIA*, 1976.
5. Kazuo MIYAJI. "KACEM-ALI", *MONOGRAPHIE D'UN DOMAINE AUTOGERE DE LA PLAINE DE MITIDJA (ALGERIE)*, 1976.
6. Mi'eko MIYAJI. *L'EMIGRATION ET LE CHANGEMENT SOCIO-CULTUREL D'UN VILLAGE KABYLE (ALGERIE)*, 1976.
7. Wataru MIKI & 'ABD AL-RAHIM 'Abd Al-Rahman.
VILLAGE IN OTTOMAN EGYPT AND TOKUGAWA JAPAN — A COMPARATIVE STUDY—, 1977.
8. Wataru MIKI, Gisho HONDA & M.SALAH AHMED.
HERB DRUGS AND HERBALISTS IN THE MIDDLE EAST, 1979.
9. Hikoichi YAJIMA & Koji KAMIOKA.
THE INTER-REGIONAL TRADE IN THE WESTERN PART OF THE INDIAN OCEAN — THE SECOND REPORT ON THE DHOW TRADE—, 1979 [in Japanese].
10. Koji KAMIOKA & Minoru YAMADA.
LARESTANI STUDIES I. LARI BASIC VOCABULARY, 1979.
11. Yuzo NAGATA. *MATERIALS ON THE BOSNIAN NOTABLES*, 1979.
12. Kosuke SHIMIZU. *BIBLIOGRAPHY ON SALJUQ STUDIES*, 1979.
13. Koichi HANEDA. *TABRIZI VOCABULARY, AN AZERI-TURKISH DIALECT IN IRAN*, 1979.
14. Aki'o NAKANO. *REPORT ON MOROCCAN URBAN AND RURAL LIFE 1 — ETHNOGRAPHIC TEXTS IN MOROCCAN ARABIC—*, 1979.
15. Yoichi TSUGE. *ETHNOGRAPHICAL TEXTS IN AMHARIC (1)*, 1982.
16. Hikoichi YAJIMA. *THE ISLAMIC HISTORY OF THE MALDIVE ISLANDS BY HASAN TAJ AL-DIN (D. 1139 A.H./1727A.D.), VOL. 1. (ARABIC TEXT), ED. & NOTES*, 1982.
17. Aki'o NAKANO. *SOMALI FOLKTALES (1) -TEXTS IN SOMALI (1)-*, 1982.
18. Aki'o NAKANO. *FOLKTALES IN THE LOWER EGYPT (1) -TEXTS IN EGYPTIAN ARABIC (1)-*, 1982.
19. Wataru MIKI. *HERB DRUGS AND HERBALISTS IN THE MAGHRIB*, 1982.

Published by

INSTITUTE FOR THE STUDY OF LANGUAGES AND CULTURES OF ASIA AND AFRICA